

Magyarország munkanélkülisége a XXI. században

Hungary's Unemployment In The Twenty-First Century

A kézirat lezárásának időpontja: 2012. november 9.

Tartalom

I) Bevezetés.....	2
II) Alapfogalmak áttekintése	4
III) Az elemzések módszertana, felhasznált adatok	6
1) Módszertan.....	6
1) Dinamikus viszonyszám.....	6
2) Megoszlási viszonyszám.....	6
3) Intenzitási viszonyszám	6
4) Asszociációs számítás.....	6
5) Idősor-elemzés	7
2) Felhasznált adatbázis	8
IV) Saját vizsgálatok.....	9
1) Az elemzések oka, célja	9
2) A gazdaságilag aktív népesség adatainak változása.....	9
3) A munkanélküliek számának alakulása	13
1) Korcsoportok szerinti elemzések	23
2) Legmagasabb iskolai végzettség szerinti elemzések	27
3) A munkahely-kereséssel töltött idő vizsgálata	31
4) A munkanélküliek számának szezonális vizsgálatai	34
5) A munkanélküliség, és a befolyásoló tényezők kapcsolata	37
V) Következtetések, javaslatok	41
VI) Összefoglalás	43
Irodalomjegyzék	46

I) Bevezetés

A II. világháborút követő konszolidáció után a munkanélküliség, mint gazdasági probléma, ismeretlen fogalom volt Magyarországon. A rendszerváltás előtt a munkanélkülieket közveszélyes munkakerülő névvel illették, és aki nem dolgozott, a törvényben foglaltak szerint pénzbírsággal, közmunkával, vagy letöltendő szabadságvesztéssel sújtották. Hazánkban a közveszélyes munkakerülés a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról szóló 1989. évi XXIII. törvény hatálybalépése óta nem bűncselekmény.

A rendszerváltással elvesztettük a szocialista piacaink nagy részét, ami exportvisszaeséshez vezetett, aminek egyenes következménye volt a termelés lassulása, a termelt mennyiségek visszaesése. Ezeknek következményeként pedig nagyon sok termelő- és feldolgozóüzem bezárt. Megjelentek az első kényszer-munkanélküliek, és az idő múlásával kezdtük megtapasztalni, hogy a munkanélküliség, mint jelenség, nem csak a társadalmi megítélés miatt ad okot az aggodásra, hanem gazdasági szempontból is.

Sajnos a jelenség hazánkban még most, a 21. században is új fogalomnak számít, és komoly kihívást jelent az egész ország számára. A pénzügyi-gazdasági világválság beköszöntével ez a probléma tovább fokozódott, hiszen a munkanélküliek száma 2008 óta folyamatosan nő, a munkanélküliségi ráta pedig a háborús időszakokra emlékeztet. 2011-re ugyan javult valamelyest a helyzet, de a számok alapján még mindig bőven van miért aggódnunk. Sajnos sokan megtapasztalhattuk a saját bőrünkön, hogy a világválság nem válogat földrajzi fekvés, lakosság, férfi és nő között. Bezárnak gyárak, az üzemek, a kiskereskedések, megszűnnek a munkahelyek, és egyre több ember maradt állás, és ezzel egybekötve megélhetés nélkül.

Ennek következtében a magyar lakosság egy része külföldön keres munkát, ami a gazdaságunknak inkább árt, mint használ. Azok, akik külföldön vállalnak munkát, itthon nem fizetnek se adót, se járulékot, ennek következményeként az állam bevételét nem növelik. Némileg javít viszont a helyzeten, hogy a megkeresett jövedelmük egy részét itthon költik el.

Azért, hogy ez a fokozott munkanélküliség csökkenhessen, fel kell mérni a munkaerő-piac helyzetét, és az emiatt felborult gazdasági egyensúly mielőbbi javítására kell törekedni. Ennek megvalósítására olyan módszereket kell kidolgozni a megfelelő

eszközök és támogatások biztosításával, amelyek segítik, és ösztönzik mind a munkanélkülieket, mind a munkáltatókat. Ahhoz, hogy ösztönözni tudjuk a munkáltatókat és a munkavállalókat egyaránt, szükséges, hogy megismerjük helyzetüket, megfigyeljük a munkaerő- piac változásának sajátosságait, mértékeit, és tendenciáit. Ezen információk feltérképezése céljából fogom elvégezni elemzéseimet, elsősorban a munkanélküliség elmúlt évtizedbeli változásairól. Ezek a vizsgálatok kiterjednek a foglalkoztatottak és munkanélküliek számának változására, a munkanélküliek különböző csoportosítási szempontok szerinti megoszlására, végezni fogok továbbá szezonális, és kapcsolatvizsgálati elemzéseket. Számításaim célja az egyre növekvő munkanélküliség okainak feltárása Magyarországon, a gazdasági világválság idején, és az azt megelőző időkben.

II) Alapfogalmak áttekintése

A magyar munkaerő-felmérés a vizsgált népességet egy meghatározott időszakban (a kikérdezés hetét megelőző héten, a hetet hétfőtől vasárnapig számítva) végzett tevékenységük alapján osztályozza.

Foglalkoztatott az, aki az adott héten legalább egy órányi, jövedelmet biztosító munkát végzett, illetve rendelkezett olyan munkahellyel, ahonnan átmenetileg (betegség, szabadság stb. miatt) volt távol.

Munkanélküli az, aki az adott héten nem dolgozott, és nincs is olyan munkája, amelyből átmenetileg hiányzott; a kikérdezést megelőző négy hét folyamán aktívan keresett munkát; két héten belül munkába tudott volna állni, ha talált volna megfelelő állást, illetve már talált munkát, ahol 2002-ig 30, 2003-tól 90 napon belül dolgozni kezd.

Gazdaságilag aktívak: azok, akik megjelennek a munkaerőpiacon, azaz a foglalkoztatottak és a munkanélküliek.

Gazdaságilag nem aktívak azok, akik a vonatkozási héten nem dolgoztak, illetve nem volt rendszeres jövedelmet biztosító munkájuk, és nem is kerestek munkát, vagy kerestek, de nem tudtak volna munkába állni.

Passzív munkanélküli: a gazdaságilag nem aktívak közül az, aki szeretne dolgozni, és két héten belül munkába tudna állni, ha találna megfelelő állást, de nem keres munkát, mert foglalkoztatását reménytelennek látja.

Aktivitási arány: a gazdaságilag aktívak a megfelelő korcsoportba tartozó népesség százalékában.

Munkanélküliségi ráta: a munkanélküliek a megfelelő korcsoportba tartozó gazdaságilag aktív népesség százalékában.

Foglalkoztatási arány: a foglalkoztatottaknak a megfelelő korcsoportba tartozó népességhez viszonyított aránya.

Munkavállaló: A munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény 34. szakasza szerint

„(1) Munkavállaló az a természetes személy, aki munkaszerződés alapján munkát végez.
(2) Munkavállaló az lehet, aki a tizenhatodik életévét betöltötte. Ettől eltérően munkavállaló lehet – az iskolai szünet alatt – az a tizenötödik életévét betöltött tanuló, aki nappali rendszerű képzés keretében tanulmányokat folytat.
(3) A gyámhatóság engedélye alapján a jogszabályban meghatározott kulturális, művészeti, sport-, hirdetési tevékenység keretében a tizenhatodik életévét be nem töltött személy is foglalkoztatható.”

Munkáltató: ugyanezen törvény 33. szakasza alapján „munkáltató az a jogképes személy, aki munkaszerződés alapján munkavállalót foglalkoztat.”

Munkaerőpiac: „Az a piac, amely a dolgozókat allokálja a munkahelyek között, és a foglalkoztatási döntéseket összehangolja.” /EHRENBERG-SMITH, 2003./

Minimálbér: a jogszabályban meghatározott kötelező legkisebb havi munkabér.

A munkanélküliségről

A **munkanélküliség** alapvetően többféle lehet.

Abszolút munkanélküliségről beszélünk, ha egy adott régióban a munkát keresők száma nagyobb, mint a munkahelyek száma.

A **frikciós, azaz súrlódásos munkanélküliségre** a rövid időtartam a jellemző (átlagosan négy hét), és állandó jelenség. Oka az állás- vagy lakóhely-változtatás.

Szerkezeti munkanélküliség: a szakmastruktúra eltérései okozzák, az a jelenség, amikor a munkavállalók szakmai képzettsége, és a szabad munkahelyek által kívánt képzettség különbözik. Átképzésekkel kezelhető helyzet.

Konjunkturális munkanélküliség: a rövid távú ingadozások okozzák az állástalanok számának növekedését, jellemző a gazdasági válsághelyzetekre. Recesszióba, stagnálásba torkollhat.

Technológiai munkanélküliség: az emberi munkaerő nélkülözhetővé – és drágábbá – válik a gépesítés miatt.

III) Az elemzések módszertana, felhasznált adatok

1) Módszertan

1) Dinamikus viszonyszám

Az összehasonlító sorokból, ha azok idősorok, dinamikus viszonyszámok képezhetők. Két időszak adatának hányadosát képezve dinamikus viszonyszámot nyerünk. Az összehasonlítás alapjául vett időszakot bázisidőszaknak, azt az időszakot, amely az összehasonlítás tárgya tárgyidőszaknak nevezzük. Ha az idősor minden adatát egy hányadoshoz rendeljük hozzá, akkor bázisviszonyszámról, ha az egymás után következő időszakok adatait viszonyítjuk egymáshoz, láncviszonyszámról beszélünk. A bázisviszonyszám azt fejezi ki, hogy milyen mértékű volt a változás a bázisévhez képest, a láncviszonyszám az egymást követő években, az egymáshoz viszonyított változás mértékét mutatja meg.

2) Megoszlási viszonyszám

A csoportosító sorok összegadatot is tartalmaznak. Ha a sor valamelyik adatát az összegadattal elosztjuk, megoszlási viszonyszámot kapunk. Egy-egy megoszlási viszonyszám tehát valamely résznek az egészhez való viszonyát mutatja. A megoszlási viszonyszámok a statisztikai sokaságok, illetve az általuk képviselt jelenségek struktúráját jellemzik. Kifejezik a belső arányokat, valamint a sokaság összetételét. /KÖVES-PÁRNICZKY, 1973/

3) Intenzitási viszonyszám

Az intenzitási viszonyszám két különböző fajta, de egymással összefüggő adat hányadosa. Azt mutatja, hogy a vizsgált jelenség milyen intenzitással fordul elő valamilyen más jelenség környezetében. /KÖVES-PÁRNICZKY, 1973/

A munkaerő-piaci elemzéseknél az alábbi intenzitási viszonyszámok képezhetők: aktivitási arány, foglalkoztatási arány, munkanélküliségi ráta.

4) Asszociációs számítás

Asszociációnak nevezzük a nem mennyiségi ismérvek közötti sztochasztikus kapcsolatot. A módszer alkalmazásának célja a kapcsolat tömör jellemzése, azaz amikor egy számmal jut kifejezésre az, hogy az összefüggés egyfelől mennyire közelíti meg a

kapcsolat teljes hiányát, másfelől a függvényszerű kapcsolatot, illetve hol helyezkedik el ezek között, szorosnak mondható-e, vagy inkább lazának. A kiszámolt mutatószám nulla értéknél a kapcsolat teljes hiányát mutatja, függvényszerű kapcsolat esetén pedig egy, vagy mínusz egy értéket ad. Minél közelebb van az együttható abszolút értéke a nullához, annál lazább, minél közelebb van az egyhez, annál szorosabb a sztochasztikus kapcsolat. /KÖVES-PÁRNICZKY, 1973/

Mutatója a Csuprov- ($s = t$), vagy a Cramer- ($s \leq t$) féle együttható, hogy melyiket számoljuk, az az ismérvfajták számától függ. Ha az ismérvek számai megegyeznek, csak akkor számolhatunk Csuprov-féle mutatót. A Cramer számításának menete: a táblázatba foglalt adatokon összesen sorokat képzünk, majd az egyes mezőkhöz vízszintesen és függőlegesen tartozó összesen adatokat összeszorozzuk, és a mindösszesen adattal elosztjuk. Így megkapjuk a táblához tartozó függetlenség esetén várható gyakoriságokat. Ha az eredeti gyakoriságokból kivonjuk a függetlenség esetén várható gyakoriságokat, az eredményt négyzetre emeljük, majd újra elosztjuk a függetlenség esetén várható gyakoriságokkal, és az adatokat összegezzük, a mindösszesen adatunk lesz a négyzetes kontingencia, a khi-négyzet. Ezt a számot osztjuk el az elemszám, és a kisebb számú ismérvváltozatok eggyel csökkentett számának szorzatával, majd a kapott eredményből négyzetgyököt vonunk. Ha a mutató 0,4 alatt veszi fel az értéket, a kapcsolat laza. A 0,41 és 0,7 közötti közepesen szoros, a 0,71 és 0,9 közötti szoros, a 0,91 feletti mutatószám pedig nagyon szoros kapcsolatot határoz meg.

5) Idősor-elemzés

Az idősorok különböző összetevőkből, komponensekből állnak. Az idősorokat négy komponens eredőjeként lehet tekinteni, ezek: a trend, a ciklus, a szezonális és a véletlen. Természetesen egy-egy konkrét idősorban nem feltétlenül van jelen valamennyi komponens. A négy komponenst additív és multiplikatív modellként írhatjuk le az alábbiak szerint:

$$\text{Additív modell: } Y = \hat{Y} + C + S + V$$

$$\text{Multiplikatív modell: } Y = \hat{Y} \cdot C \cdot S \cdot V$$

A módszer lényege, hogy az idősort felbontjuk komponenseire, elkülönítjük az összetevők egyedi hatását. /KARDOS Z-NÉ-VARGÁNÉ, 1997/

A trendszámításra többféle módszer létezik. Az egyszerűbb a mozgóátlagos trendszámítás, ami gyorsabb és egyszerűbb, azonban általa lerövidül az idősorunk, tehát adatot veszítünk. A drágább, és bonyolultabb analitikus trendszámítással viszont nem rövidül le az idősor, és az eredmény is pontosabb. A dolgozatomban végzett trendszámítás analitikus módszerrel történt, $t = 1; 2; 3 \dots n$ kódolással, az Excel beépített trend-egyenletével.

2) Felhasznált adatbázis

Vizsgálataim során a Központi Statisztikai Hivatal által közzétett adatokat használtam fel, melyeket a Hivatal honlapjáról, a www.ksh.hu oldalról gyűjtöttem össze.

IV) Saját vizsgálatok

1) Az elemzések oka, célja

A munkanélküliség napjaink egyik legégetőbb problémája, különösen a gazdasági világválság beköszöntése óta. Nem egyszerűen azért, mert a munkanélkülinek „nincs miből” megélnie: a munkanélkülinek nincs fizetése, így nem fizet járulékokat – a regisztrált álláskeresőknél ezt az állam vállalja át – de nem is költi el a fizetését, így az állam sem kap az elköltött fizetés után áfát. Nem vásárol luxuscikkeket a boltban, nem megy moziba, vagy nyaralni, hosszabb távon pedig nem tud ingatlant, autót vásárolni, nem tud felnevelni egy gyermeket, mert „nincs miből”. Egyszerűbben: nem vesz részt a gazdasági folyamatokban, ezáltal nem segíti elő azok javulását, a gazdaság fellendülését. Ez válság idején hatványozott problémát jelent: ha csökken a munkahelyek száma, akkor a munkanélküliek száma nő, tehát a foglalkoztatottak által „eltartottak” száma is nő. Ahhoz, hogy őket eltartsa az állam, növelnie kell a bevételeit, amit adóemeléssel és a járulékok növelésével tehet meg, és ezt az adóemelést mindig a fogyasztó – jelen esetben a munkavállaló – fizeti meg. Így kevesebb pénz marad a zsebében, kevesebbet tud elkölteni – vagy ugyanannyit költ el, de magasabb ÁFA esetén kevesebb megvásárolt árut visz haza. Ha pedig kevesebbet költ, akkor a piac visszaesik – a forgalmazók, az eladók tönkremennek, a munkahelyek megszűnnek, az alkalmazottaik munkanélküliek lesznek, és itt bezárult a kör. Megállapíthatjuk tehát, hogy mind gazdasági, mind társadalmi szempontból nagyon fontos nyomon követni a gazdaságilag aktív népesség, a foglalkoztatottak, illetve a munkanélküliek számának alakulását.

2) A gazdaságilag aktív népesség adatainak változása

Ahhoz, hogy valós képet kapjunk a munkaerőpiac alakulásával kapcsolatban, ki kell szűrniünk a népesség azon részét, amely 15 évnél fiatalabb, vagy 74 évnél idősebb, mert ez a két korosztály jelentősen torzíthatná a kapott adatokat. Előbbiek kiszűrésére azért van szükség, mert a 15 évnél fiatalabb gyermek még tankötelezett, és (a jelenleg hatályos 2012. évi I. törvény 34. § alapján) nem, illetve csak ritkább, kivételes esetekben vállalhat munkát, a 74 évnél idősebbek pedig a nyugdíj miatt torzítanák a kapott adatokat, hiszen nagyrészt ebben a korban már nem dolgoznak, de nem is keresnek munkát (így nem sorolhatjuk őket sem a foglalkoztatottak, sem a munkanélküliek közé. Maradt tehát a 15-74 éves korú lakosság. Meg kell állapítanunk,

hogy ebben a népességben milyen arányt képviselnek a gazdaságilag aktívak, illetve az inaktívak, majd ezt követően kerülhet sor a foglalkoztatottak, és a munkanélküliek számának meghatározására. A 15-74 éves korosztály elmúlt évtizedbeli létszámának alakulása az 1. táblázatban látható.

1. táblázat

A 15-74 éves népesség gazdasági aktivitása 2000-2011

Év	Foglalkoz	Munka-	Gazdaságilag	Gazdaságilag	Ebből: passzív	15–74 éves
	-tatottak	nélküliek	aktívak	nem aktívak	munkanélküliek	
ezer fő						
2000	3 856,2	263,7	4 119,9	3 659,6	108,2	7 779,5
2001	3 868,3	234,1	4 102,4	3 670,0	109,3	7 772,4
2002	3 870,6	238,8	4 109,4	3 652,8	117,6	7 762,2
2003	3 921,9	244,5	4 166,4	3 578,5	99,9	7 744,9
2004	3 900,4	252,9	4 153,3	3 567,9	109,2	7 721,2
2005	3 901,5	303,9	4 205,4	3 517,1	110,7	7 722,5
2006	3 930,1	316,8	4 246,9	3 474,9	87,8	7 721,8
2007	3 926,2	311,9	4 238,1	3 481,3	84,3	7 719,4
2008	3 879,4	329,2	4 208,6	3 501,6	88,2	7 710,2
2009	3 781,9	420,7	4 202,6	3 487,1	106,3	7 689,7
2010	3 781,2	474,8	4 256,0	3 430,4	115,8	7 686,4
2011	3 811,9	467,9	4 279,8	3 395,9	130,5	7 675,7

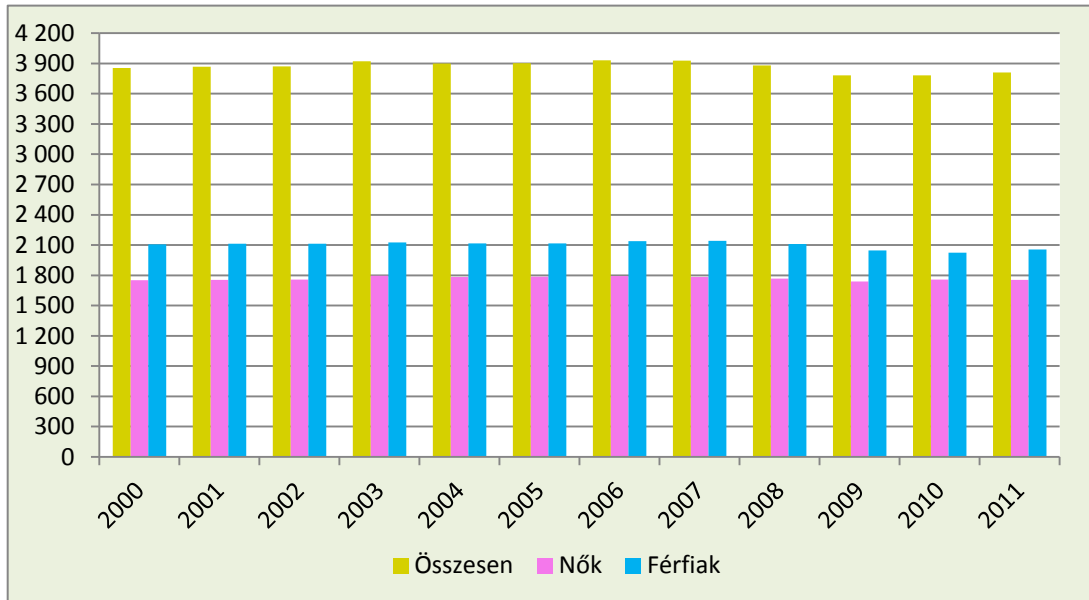
Forrás: www.ksh.hu

Megfigyelhetjük, hogy a 15-74 éves korosztály létszáma a 2000-es adatokhoz képest folyamatosan csökken: míg 2000-ben közel 7,8 millió fő volt, addig ez a szám 2010-re 1,3 százalékkal 7 675 700 főre csökkent. Ennek oka a népesség fogyása, illetve elöregedése. Ezzel szemben pozitív változást figyelhetünk meg a gazdaságilag aktív és a gazdaságilag nem aktív népesség esetében: 2011-re 2000-hez képest 3,9 százalékkal, 159,9 ezer fővel nőtt a gazdaságilag aktívak száma, míg a gazdaságilag nem aktívaké 7,2 százalékkal, 263,7 ezer fővel csökkent. Ez azt jelenti, hogy csökken az egy gazdaságilag aktív főre jutó inaktív személyek, azaz az eltartottak száma. Az eltartott jelen esetben lehet 15 évnél idősebb diák, 74 évnél fiatalabb nyugdíjas, vagy akár háztartásbeli, a lényeg, hogy pénzkereső tevékenységet nem folytat, valaki eltartja. Változóan alakult ezekben az években a foglalkoztatottak száma: összességében 1,1

százalékkal csökkent, de az előző évekhez képest megfigyelhetünk növekedést és csökkenést egyaránt. A változást az első ábrán tekinthetjük meg:

1. ábra

A foglalkoztatottak számának alakulása nemenként, 2000-2011

Forrás: www.ksh.hu, saját szerkesztés

Míg 2000-ben a foglalkoztatottak számának 54,6 százaléka volt férfi, 45,4 százaléka nő, 2011-re ez az arány is megváltozott: a férfi foglalkoztatottak aránya már csak 54 százalék, a nőké ezzel szemben 46 százalékra nőtt, azonban a legnagyobb változást nem a 2011-es, hanem a 2010-es év hozta, ekkor ugyanis az összes foglalkoztatott 46,5 százaléka volt nő, 53,5 százaléka férfi. Megfigyelhető a különbség a férfi és a női foglalkoztatottak számának változásában is. A nőké mindvégig növekszik, majd 2007-től – a gazdasági válság előszeleként – csökkenni kezd, 2006-ról 2007-re 0,5 százalékkal, 2007-ről 2008-ra 0,8 százalékkal, 2008-ról 2009-re pedig már 1,8 százalékkal. 2010-ben már minimális, 1,2 százalékos növekedést figyelhetünk meg 2009-hez képest, de 2011-re újra egy enyhe, 0,2 százalékos csökkenést tapasztalhatunk. A férfi foglalkoztatottak létszámában bekövetkezett változások nem ilyen egyértelműek. A 2000-es év adatát alapul véve 2008-ig nőtt, majd 2009-től csökkent a férfi foglalkoztatottak száma, de ha évről évre vizsgáljuk a változást, már érdekesebb képet kapunk. 2001-ben, 2003-ban, 2006-ban, 2007-ben és 2011-ben több férfi dolgozott, mint az azt megelőző évben, a többi évben csökkent a munkavállalók létszáma. A legnagyobb mértékben (talán nem meglepő módon) 2009-ben következett be változás: ebben az évben ugyanis 2008-hoz képest 3,1 százalékkal csökkent a számuk, ami közel

66 ezer embert jelent, ennyien veszítették el az állásukat egyetlen év leforgása alatt. Ezek a változások magyarázzák azt, hogy a tízes évekre a nők nagyobb arányban voltak jelen a foglalkoztatottak között, mint 2000-ben. Ez azt is jelentheti, hogy a munkáltatók kevésbé figyelik, hogy a leendő munkavállaló nő-e, vagy férfi, inkább más szempontok alapján választják ki a legmegfelelőbb alkalmazottat, mint például az iskolai végzettség, az életkor, vagy a szakmai tapasztalat.

A foglalkoztatottak számának vizsgálatakor fontos kitérni a regionális adatok változásaira is. A 2. táblázatban a foglalkoztatottak számának régiók szerinti megoszlása látható, 2000 és 2011 között.

2. táblázat

A foglalkoztatottak számának regionális megoszlása, 2000-2011

Régió	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Közép-Magyarország	30,2	30,2	30,6	30,4	30,8	31,0	30,9	31,1	31,5	32,2	31,9	31,9
Közép-Dunántúl	11,8	11,9	12,0	12,4	11,9	12,1	12,1	12,1	12,3	11,9	11,7	12,0
Nyugat-Dunántúl	11,4	11,3	11,5	11,1	11,1	11,1	11,2	11,3	11,1	10,9	10,7	11,0
Dél-Dunántúl	9,2	9,1	9,0	9,2	9,0	9,1	8,9	8,6	8,8	9,0	9,1	8,7
Észak-Magyarország	11,5	11,5	11,6	11,5	11,5	11,2	11,1	11,1	10,8	10,8	10,8	10,6
Észak-Alföld	13,5	13,6	13,3	13,6	13,5	13,3	13,4	13,3	13,2	13,0	13,3	13,5
Dél-Alföld	12,4	12,5	12,1	11,9	12,2	12,2	12,3	12,5	12,4	12,3	12,5	12,4
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Forrás: www.ksh.hu, saját számítás alapján

Ahogy az a táblázatban is látható, Budapest jócskán felszívja a munkaerőt: a vizsgált időszak során minden évben Közép-Magyarországon, azaz a fővárosban, és annak környékén volt a legmagasabb - kimagaslóan - a foglalkoztatottak száma, évenként rendszerint 30 százalék felett van az arány az egész országhoz képest, tehát mondhatni, közel minden harmadik ember a fővárosban dolgozik. A legalacsonyabb arányban minden évben a Dél-Dunántúli régió (Somogy, Baranya, Tolna megye) szerepelteti magát, rendszerint 10 százalék alatti aránnyal a teljes népességhez viszonyítva.

Megfigyelhetjük továbbá, hogy a többi régió, Észak-Magyarország kivételével, nem mutat általánosan növekvő, vagy általánosan csökkenő tendenciát, tehát a fluktuáció hatása nem elég erőteljes ahhoz, hogy a foglalkoztatottak terület szerinti megoszlása bármilyen irányba eltolódjon. Észak-Magyarországról viszont elmondhatjuk, hogy kismértékű, de állandóan növekvő tendenciát mutat a részvételi arányuk. Ha azonban a

létszámadatak változását vizsgáljuk, láthatjuk, hogy az eredmény csalóka, az előbb említett régióban csökkent a foglalkoztatottak száma a 2000-es adatokhoz képest. Azt, hogy a régiók megoszlásában mégis Észak-Magyarország mutat egyedül állandó növekvő tendenciát, a szerkezet változása, átalakulása okozza. A 3. számú táblázat tartalmazza a régiók létszámadatainak változását 2000-hez képest, százalékban.

3. táblázat

A foglalkoztatottak számának változása 2000 = 100%

Régió	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Közép-Magyarország	101,0	103,2	104,4	104,3	105,4	107,3	108,2	108,2	107,5	107,0	108,0
Közép-Dunántúl	101,7	103,2	108,6	102,8	104,9	107,2	107,4	107,6	101,4	99,7	103,6
Nyugat-Dunántúl	99,7	102,2	100,7	99,8	99,6	102,7	103,7	101,5	96,2	94,8	98,8
Dél-Dunántúl	100,7	99,6	103,5	100,2	101,5	101,9	98,6	99,0	99,2	100,0	96,7
Észak-Magyarország	101,0	102,7	103,6	101,9	100,4	101,1	101,6	98,1	95,0	95,5	94,1
Észak-Alföld	101,5	100,4	104,5	101,8	101,4	104,0	103,2	101,5	97,3	99,6	102,0
Dél-Alföld	102,3	99,6	100,0	100,7	101,8	104,4	105,8	103,9	100,2	102,7	102,7
Összesen	101,1	101,9	103,8	102,2	102,8	104,7	105,0	103,9	101,0	101,3	102,3

Forrás: www.ksh.hu, saját számítás alapján

Megfigyelhetjük, hogy az adatok egyáltalán nem egységesek, Nyugat-Dunántúlon, Dél-Dunántúlon, és Észak-Magyarországon kevesebb, a többi régióban több volt a foglalkoztatottak száma 2011-ben, mint 2000-ben. A legnagyobb mértékű változást a Közép-magyarországi régióban tapasztalhatjuk, ahol 8 százalékkal több volt a foglalkoztatott 2011-ben, mint 2000-ben. Ez 79,2 ezer fős javulást jelent.

3) A munkanélküliek számának alakulása

Sajnos a munkanélküliek számának alakulásáról nem mondhatjuk, hogy pozitív, sőt inkább azt mondanám: elgondolkodtató. Természetes, hogy a gazdasági világválság mindenre rányomja a bélyegét, de a változás nagyon nagy méreteket öltött, és ez sürgős intézkedést kíván. A változás – férfiaké és nőké együtt – a 4. táblázatban látható.

4. táblázat

A munkanélküliek számának változása 2000 = 100%

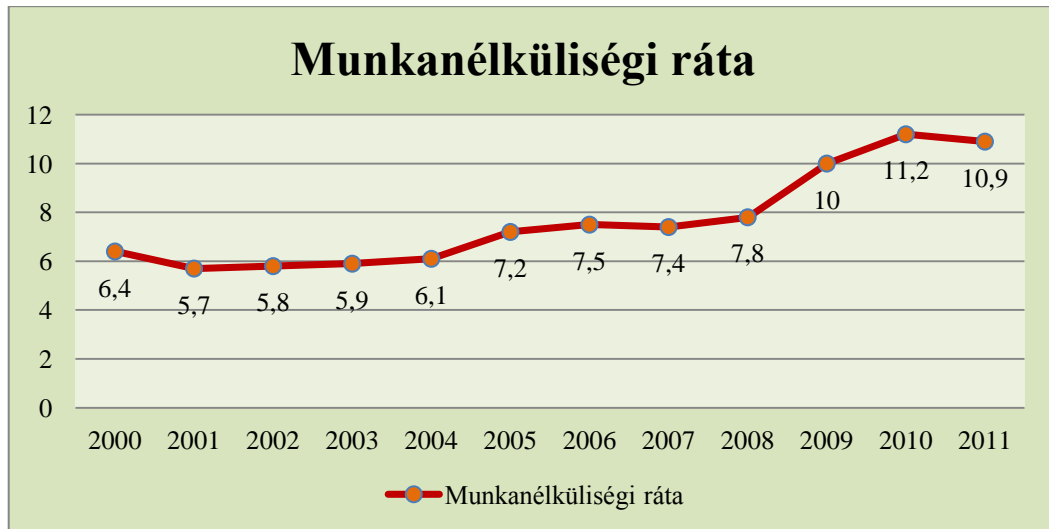
Év	Munkanélküliek, ezer fő	Változás, %
2000	263,7	100,00%
2001	234,1	88,78%
2002	238,8	90,56%
2003	244,5	92,72%
2004	252,9	95,90%
2005	303,9	115,24%
2006	316,8	120,14%
2007	311,9	118,28%
2008	329,2	124,84%
2009	420,7	159,54%
2010	474,8	180,05%
2011	467,9	177,43%

Forrás: www.ksh.hu, saját számítás alapján

A táblázatban jól látható, hogy a vizsgált időszak első öt évében a munkanélküliek száma még alacsonyabb volt a 2000-es adathoz képest, majd 2007-től intenzíven növekedésnek indul, ami azt eredményezi, hogy 2010-re 2000-hez képest 80,1 százalékkal nőtt, azaz majdnem a kétszeresére ugrott. Némi javulást tapasztalhatunk azonban 2011-re: a munkanélküliek száma 1,5 százalékkal, azaz kb. 6,9 ezer fővel csökkent 2010-hez képest, azonban a 2000-es adatokhoz ez még mindig majdnem a duplája. A vizsgált időszak alatt (2000-től 2011-ig) összesen tehát 77,4 százalékkal, azaz 204,2 ezer fővel nőtt a munkanélküliek száma. Ha ezt összevetjük a gazdaságilag aktív népesség számának alakulásával, akkor láthatjuk: a munkanélküliség ilyen nagymértékű növekedésének, és vele együtt a gazdaságilag aktív népesség ugyanilyen irányú, de jóval kisebb mértékű (3,9 százalékos) változásának az együttes hatása, hogy a munkanélküliségi ráta folyamatosan emelkedik. Ennek alakulása a 2. ábrán látható.

2. ábra

A munkanélküliségi ráta alakulása

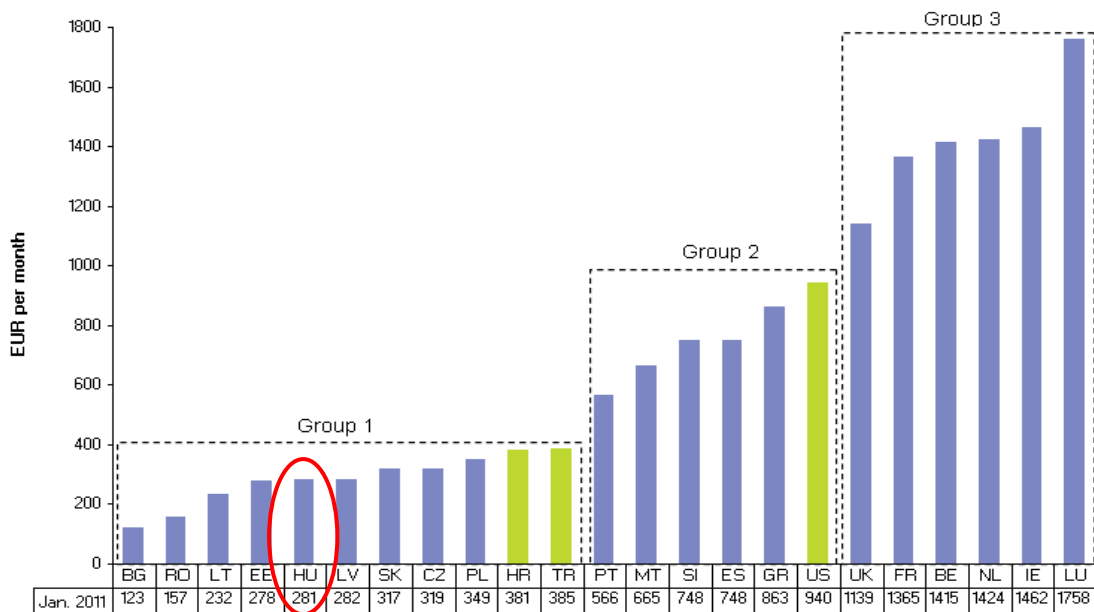

Forrás: www.ksh.hu, saját szerkesztés

A munkanélküliségi ráta gazdasági szempontból nagyon fontos mutatószám, hiszen más államok, vagy akár külföldi befektetők számára az egész ország megítélhető ez alapján. Ahol magas a munkanélküliség, ott kevesebb a keresőképés, ezáltal a költeni képes népesség is – és minek vigyen egy külföldi befektető egy olyan országba egy beruházást, ahol kisebb a költeni képes célcsoport? Természetesen a helyzet nem ilyen egyszerű, hiszen Magyarországon a minimálbér elmarad az Európai Unió átlagától, így a befektető óriási költségeket meg is spórolhat ezzel. Érdekességképpen nézzük meg az Európai Unió országokban a 2011. január hónapra érvényes minimálbérek összegét. Az adatok természetesen euróban értendők. Magyarországon a minimálbér összege 281 EUR/hónap, ezzel az ötödik legalacsonyabb a sorban.

3. ábra

A minimálbér összege az EU országokban, 2011. január

Forrás: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>

A munkanélküliek adatai nemcsak a 2000-es létszámhoz viszonyítva öltenek ijesztő méreteket. Az 5. táblázatban megtekinthetjük a munkanélküliek számának alakulását, az egymást követő éveket véve alapul. Láthatjuk, hogy az értékek 2001-et és 2007-et leszámítva minden évben nőttek az előző évhez képest. A legnagyobb eltérés 2009-ben jelentkezik: a 2008-as adathoz képest 27,8 százalékos növekedést figyelhetünk meg, ami azt jelenti, hogy ez alatt az egy év alatt 91,5 ezer fővel nőtt a munkanélküliek száma. Ez már igazán a pénzügyi-gazdasági világválság hatása: a 2007-es enyhe, 1,5 százalékos csökkenés amolyan „vihár előtti csendnek” mondható, a java csak utána jött. A második legmagasabb érték a 2005-ös adat, itt az előző évhez képest „mindössze” 20,2 százalékos növekedést tapasztalhatunk, ami 51 ezer fős emelkedést jelent. A 2010-es adat már barátságosabbnak tűnik: 2009-ről 2010-re nem nőtt olyan nagy mértékben a munkanélküliek száma, mint 2008-ról 2009-re, de ettől még mindig nőtt. Pozitív előjelnek minősül azonban a 2011-es adat: a tavalyi évben 2010-hez viszonyítva 1,5 százalékkal, majdnem 7 ezer fővel csökkent a számuk. Ez a csökkenés önmagában nem jelent sokat, de kezdeti javulásként értékelhető, és némi bizakodásra ad okot.

5. táblázat

A munkanélküliek számának változása, előző év = 100%

Év	Munkanélküliek, ezer fő	Változás, %
2000	263,7	-
2001	234,1	88,8
2002	238,8	102,0
2003	244,5	102,4
2004	252,9	103,4
2005	303,9	120,2
2006	316,8	104,2
2007	311,9	98,5
2008	329,2	105,5
2009	420,7	127,8
2010	474,8	112,9
2011	467,9	98,5

Forrás: www.ksh.hu, saját számítás alapján

Más a helyzet a férfi, és a női munkanélküliek esetében, ezért szükséges, hogy megvizsgáljuk ugyanezeket az adatokat nemenként. A férfi munkanélküliek számának változása 2000-hez viszonyítva a 6. számú, az előző évhez viszonyítva az 7. számú táblázatban látható.

6. táblázat

Munkanélküliek számának változása – férfiak, 2000 = 100%

Év	Munkanélküliek, ezer fő	Változás, %
2000	158,9	100,0
2001	142,4	89,6
2002	138,0	86,8
2003	138,5	87,2
2004	136,8	86,1
2005	159,1	100,1
2006	164,6	103,6
2007	164,2	103,3
2008	174,3	109,7
2009	233,6	147,0
2010	264,5	166,5
2011	253,3	159,4

Forrás: www.ksh.hu, saját számítás alapján

7. táblázat

Munkanélküliek számának változása – férfiak, előző év = 100%

Év	Munkanélküliek, ezer fő	Változás, %
2000	158,9	-
2001	142,4	89,6
2002	138	96,9
2003	138,5	100,4
2004	136,8	98,8
2005	159,1	116,3
2006	164,6	103,5
2007	164,2	99,8
2008	174,3	106,2
2009	233,6	134,0
2010	264,5	113,2
2011	253,3	95,8

Forrás: www.ksh.hu, saját számítás alapján

A férfi munkanélküliek száma 2011-re 2000-hez képest 59,4 százalékkal, 94,4 ezer fővel nőtt, azonban az összes munkanélküliek számához hasonlóan, az első években itt is csökkenést figyelhetünk meg, a mutató 2005-ben érte el először újra a 2000-es értéket, a tetőzés pedig a férfiak esetében is a 2010-es év volt, ekkor 264,5 ezer férfi volt munka nélkül. Az 5. táblázatban látható továbbá, hogy az egymást követő években, évről-évre nem mondható el kifejezetten a növekedés, vagy a csökkenés. Egyedül a gazdasági válság kezdetének évére kaptunk „tipikus” adatot: 2008-ban, a 2007-es enyhe, 0,2 százalékos javulás után, újra növekedni kezdett a munkanélküli férfiak száma: 2008-ra 6,2 százalékkal nőtt, majd 2009-re 2008-hoz képest pedig már 34 százalékkal, 59,3 ezer fővel tovább romlott a helyzet. Az összes munkanélkülihez hasonlóan 2010-re itt is csökkent a változás mértéke, az előző évhez képest már csak 13,2 százalékkal nőtt az állástalanok száma, 2011-re pedig már itt is csökkenő tendenciát vett fel: ekkor már 4,2 százalékkal kevesebb férfi volt munka nélkül, mint 2010-ben.

Ahogy a fentiekből kitűnik, a tetőzésre, 2010-re 66,5 százalékkal nőtt a számuk 2000-hez viszonyítva. Ez, bár önmagában nézve jelentős változás, elég jónak mondható ahhoz képest, hogy a nemek összességében ez a mutató 80,1 százalék. Ebből következik, hogy

jóval nagyobb arányú lesz majd a női munkanélküliek számának változása. A 8. és a 9. számú táblázat a nőkre vonatkozóan tartalmazza az adatokat, illetve a változást.

8. táblázat

Munkanélküliek számának változása – nők, 2000 = 100%

Év	Munkanélküliek, ezer fő	Változás, %
2000	104,8	100,0
2001	91,7	87,5
2002	100,8	96,2
2003	106,0	101,1
2004	116,1	110,8
2005	144,8	138,2
2006	152,2	145,2
2007	147,7	140,9
2008	154,9	147,8
2009	187,1	178,5
2010	210,3	200,7
2011	214,6	204,8

Forrás: www.ksh.hu, saját számítás alapján

Ahogy a 6. táblázaton látható, a női munkanélküliek számának változása valóban meghaladja az együttes változást, 2000-ről 2010-re több mint kétszeres a növekedés. Itt is megfigyelhető a válság hatása: 2009-re már 78,5 százalékkal, 2010-re pedig 100,7 százalékkal, azaz 105,5 ezer fővel nőtt azoknak a hölgyeknek a száma, akik munkát keresnek, és sajnos az ő esetükben a tavalyi év sem hozott javulást: 2011-re 2000-hez képest 104,8 százalékkal nőtt a munkanélküli hölgyek száma, ami közel 110 ezer nőt jelent. Az évenkénti változást mutatja a 9. táblázat.

9. táblázat

Munkanélküliek számának változása – nők, előző év = 100%

Év	Munkanélküliek, ezer fő	Változás, %
2000	104,8	-
2001	91,7	87,5
2002	100,8	109,9
2003	106,0	105,2
2004	116,1	109,5
2005	144,8	124,7
2006	152,2	105,1
2007	147,7	97,0
2008	154,9	104,9
2009	187,1	120,8
2010	210,3	112,4
2011	214,6	102,0

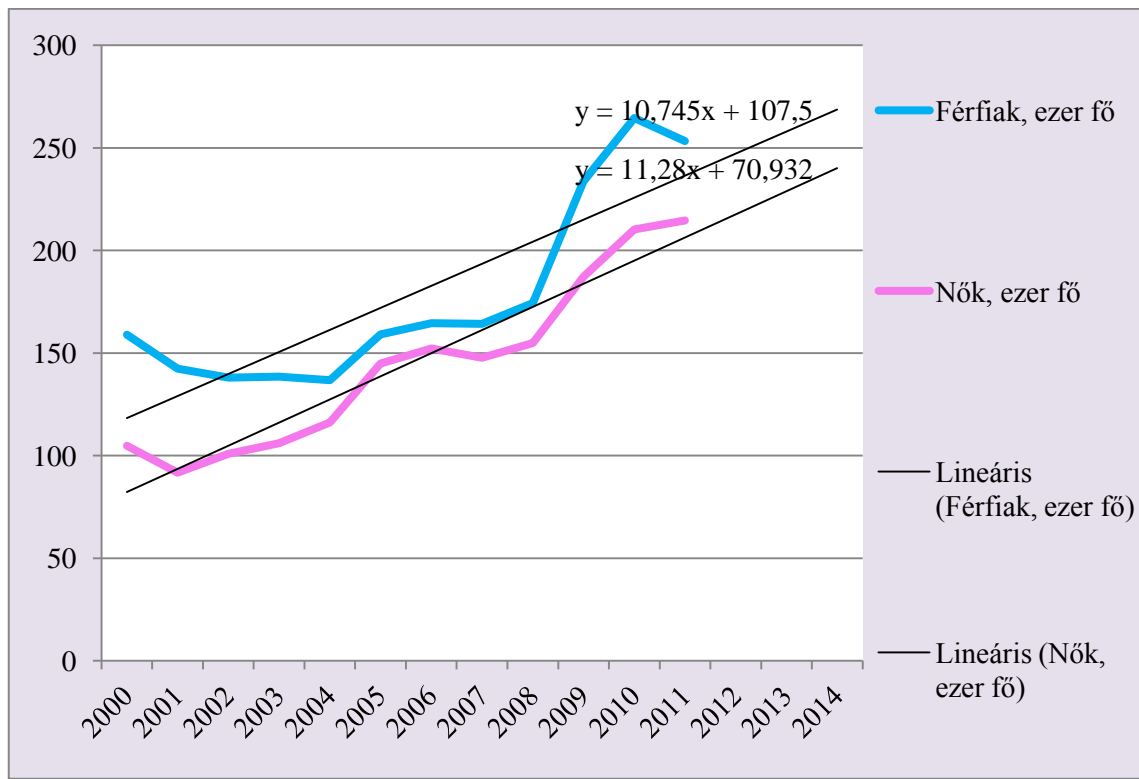
Forrás: www.ksh.hu, saját számítás alapján

A férfiakkal ellentétben a nőknél – a 2001-es 12,5 százalékos, illetve a 2007-es 3 százalékos javulást leszámítva – a nőknél minden évben rosszabb lett a helyzet az előző évi számokhoz képest, azonban a legnagyobb növekedés itt nem a válság éveiben jelentkezett, hanem 2005-ben: 2004-hez képest 24,7 százalékkal, azaz 28,7 ezer fővel nőtt a női munkanélküliek száma. Ha visszakeressük most az 5. számú táblázatot, és összevetjük a 9. táblázattal, akkor láthatjuk azt is, hogy nagyjából ugyanaz a folyamat figyelhető meg a női munkanélküliek számának változásában, mint a két nem esetén együttvéve. Ebből arra lehet következtetni, hogy a nők esetében a 2011-es év hasonló lehet az összesen adatok 2010-es évéhez: ugyan az előző évhez képest még nőtt a munkanélküliek száma, de már nem olyan nagy mértékben, mint addig. Talán a 2012-es év már a nők esetében is javulást hoz majd.

A változás átlagos mértéke sem azonos a vizsgált időszoron a két nem esetében, ahogyan az a 4. ábrán látható.

4. ábra

A munkanélküliek számának változása, trendekkel, nemenként

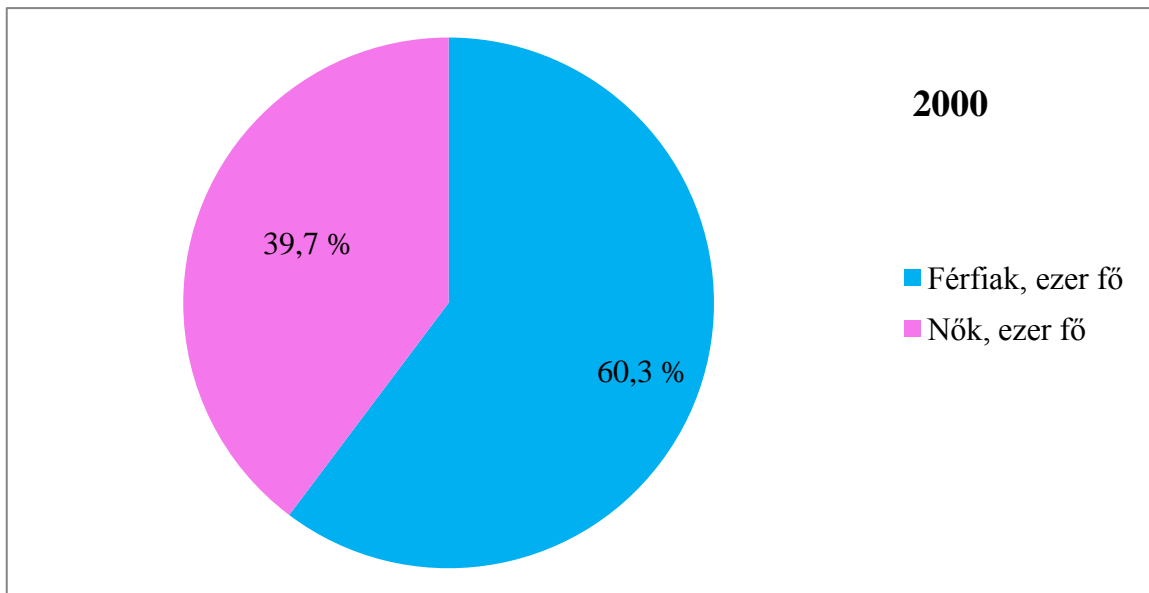

Forrás: www.ksh.hu, saját szerkesztés

A vizsgált időszak alatt a növekedés átlagos mértéke a nők esetében körülbelül ezer fővel több, mint a férfiaknál: a női munkanélküliek száma évente átlagosan 10,8 ezer fővel nő, míg a férfi állástalanoké 9,8 ezerrel. A b_0 paraméter értelmezése ebben az esetben nem szükséges, az adatokat ismerjük 1999-re vonatkozóan: a férfi munkanélküliek 170 ezren, míg a nők 115,3 ezren voltak. Az eddigi változásokat figyelembe véve 2012-ben várhatóan 247,2 ezer férfi, és 217,6 ezer nő keres majd munkát. Az előrejelzéssel a férfiak járnának jobban: az előző évhez képest így 2,4 százalékkal csökkenne a számuk, míg a nőké még így is nőne, 1,4 százalékkal.

A munkanélküliek nemek szerinti megoszlásának változását a 2000-es, és a 2010-es adatok alapján készítettem el, mert az eddigi vizsgálatok alapján a 2010-es év bizonyult a tetőpontnak. A megoszlások az 5. és a 6. ábrán láthatóak.

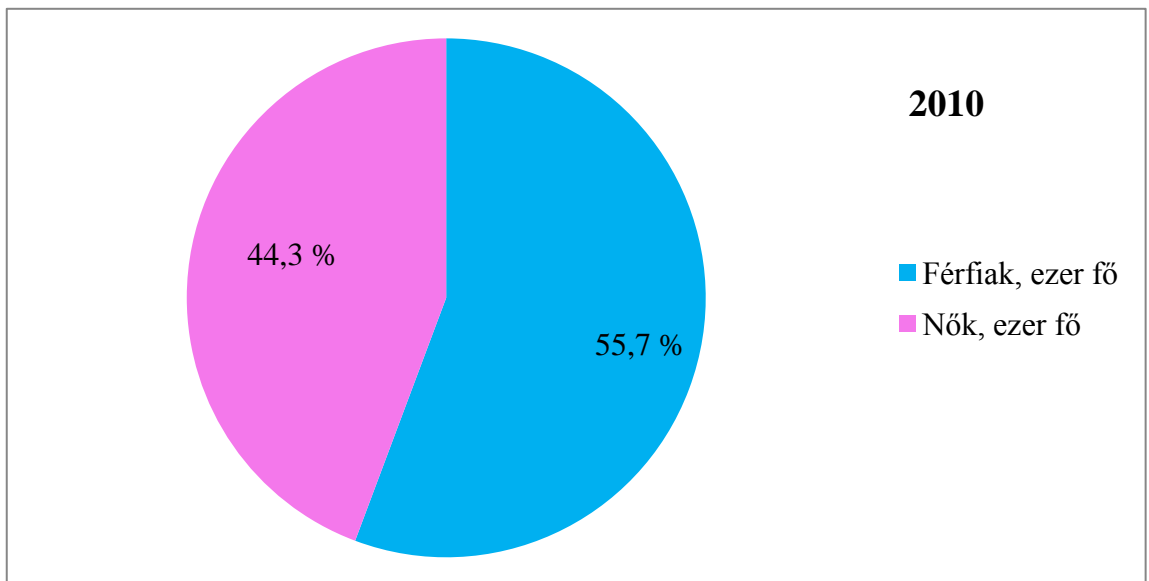
5. ábra
Munkanélküliek megoszlása nemenként, 2000

Forrás: www.ksh.hu, saját szerkesztés

Ahogy az ábrák is mutatják, a női munkanélküliek aránya nő, a férfiaké csökken, 2000-ről 2010-re 4,6 százalékpontos a változás a nők „javára”.

6. ábra
Munkanélküliek megoszlása nemenként, 2010

Forrás: www.ksh.hu, saját szerkesztés

1) Korcsoportok szerinti elemzések

A munkanélküliek aránya korcsoportok szerint is változó. A korcsoportok szerinti megoszlást a 10. táblázat tartalmazza.

10. táblázat

A munkanélküliek megoszlása korcsoportok szerint, összesen

Évek	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
15–19	7,0%	5,6%	4,9%	4,8%	4,7%	4,1%	3,8%	3,1%	3,0%	2,7%	2,0%	1,8%
20–24	19,1%	17,9%	18,8%	17,6%	17,4%	17,9%	16,4%	15,3%	15,5%	16,1%	14,6%	14,7%
25–29	15,8%	17,8%	18,1%	17,8%	16,4%	17,1%	16,7%	16,1%	15,8%	15,6%	15,9%	14,1%
30–34	13,5%	13,5%	13,2%	13,6%	13,6%	13,0%	13,6%	14,7%	14,3%	14,4%	14,1%	12,6%
35–39	9,7%	10,8%	11,4%	12,0%	12,7%	13,1%	13,2%	13,1%	12,8%	12,7%	13,6%	14,1%
40–44	12,6%	11,1%	10,8%	10,7%	10,2%	9,0%	10,2%	10,8%	10,5%	10,8%	10,9%	11,7%
45–49	12,0%	11,3%	11,0%	11,5%	11,3%	10,8%	10,4%	10,0%	10,1%	10,5%	10,2%	10,6%
50–54	7,4%	8,5%	7,7%	7,9%	8,9%	9,5%	10,3%	11,0%	11,6%	10,2%	10,3%	10,4%
55–59	2,7%	2,9%	3,6%	3,4%	4,0%	4,7%	4,5%	5,3%	5,7%	6,2%	7,5%	9,0%
60–64	0,2%	0,5%	0,3%	0,6%	0,6%	0,5%	0,8%	0,4%	0,6%	0,6%	0,7%	1,1%
65–69	0,2%	0,1%	0,1%	0,1%	0,2%	0,2%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,0%	0,0%
70–74	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Összesen	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Forrás: www.ksh.hu, saját számítás alapján

Ahogy az előző táblázatban is látható, a legnagyobb arányú munkanélküliség a 20-24, illetve a 25-29 éves korosztályokon belül tapasztalható, azonban ez is minden évben változik. 2000-ben például a legtöbb munkanélküli (19,1 százalék) még a 20-24 éves, tipikusan pályakezdő korosztályból való, ezzel szemben 2010-re a legnagyobb arányban már a 25-29 éves korosztály képviselteti magát, majd 2011-re újra a 20-24 éves (jellemzően technikum elvégzése, illetve Bsc diploma megszerzése utáni) korcsoportból kerülnek ki a legtöbben. Ennek a két korosztálynak a magas mutatóit valószínűleg az okozza, hogy meglehetősen ritka az olyan fiatal, aki rögtön a diplomaosztó ünnepélyről kilépve rendelkezik munkahellyel. Frissdiplomás pályakezdőként pedig olyan területen lehet csak azonnal elhelyezkedni, ami hiányszakmának számít, és még akkor sem biztos, hogy a karrierépítés szempontjából a megfelelő munkahelyet választotta az ember. Valószínű, hogy néhány éven belül, amikor már nem számít pályakezdőnek, hanem gyakorlattal is rendelkezik, a 25-29 éves korosztály egy része kilép a munkahelyéről, és másikat keres jobb fizetés, kevesebb munka, szakmai előrelépés lehetőségének reményében. A kor előrehaladtával az ilyen jellegű fluktuáció csökken,

de teljesen sosem szűnik meg. A legkisebb előfordulás a 70-74 éves korosztályban figyelhető meg: az ide tartozó munkanélküliek száma elhanyagolható, egyedül 2005-ben éri el a 0,1 százalékot. A 65-69 évesek között is hasonló a helyzet: az ebbe a korosztályba tartozók aránya a vizsgált időszakban 0,0 és 0,2 százalék között változik. Ennek a két korcsoportnak az alacsony megoszlási mutatóit az okozza, hogy az ide tartozó népesség javarészt már nyugdíjas, és nem akar munkát vállalni. A legnagyobb arányú változás a 60-64 és az 55-59 évesek között történt, előbbieik aránya 2011-re a 2000-es adatokhoz képest 0,9 százalékponttal nőtt (ami közel az ötszörösét jelenti a 2000-es értéknek), míg utóbbiaké 6,3 százalékponttal növekedett (ez pedig a háromszorosa az eredeti aránynak).

Természetesen nemenként más a munkanélküliek korcsoportok szerinti megoszlása, a 11. táblázat a férfiakra vonatkozó adatokat tartalmazza.

11. táblázat

A munkanélküliek korcsoport szerinti megoszlása, férfiak

Évek	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
15-19	6,7%	5,3%	4,4%	4,9%	6,0%	5,0%	4,7%	4,0%	3,8%	3,0%	2,3%	2,1%
20-24	20,0%	18,7%	19,4%	18,0%	18,3%	19,0%	16,8%	15,8%	15,7%	17,5%	15,3%	15,7%
25-29	16,2%	18,0%	18,9%	18,6%	16,5%	16,5%	18,3%	17,6%	16,4%	16,8%	17,0%	14,6%
30-34	12,8%	12,9%	13,0%	13,6%	13,8%	13,9%	13,9%	14,2%	15,0%	14,4%	15,1%	13,0%
35-39	9,8%	10,8%	11,4%	11,0%	12,4%	12,3%	12,3%	11,8%	12,4%	12,4%	12,6%	14,3%
40-44	11,8%	10,7%	9,7%	10,3%	9,1%	8,0%	9,5%	9,4%	10,6%	10,4%	10,7%	11,4%
45-49	11,6%	11,0%	10,4%	11,7%	10,5%	10,7%	8,9%	9,4%	9,3%	10,0%	9,0%	9,3%
50-54	7,0%	7,9%	7,4%	7,6%	8,3%	8,4%	9,8%	11,2%	10,4%	8,6%	9,7%	9,2%
55-59	3,7%	4,1%	4,7%	3,6%	4,7%	5,5%	5,2%	6,0%	6,0%	6,3%	7,5%	9,4%
60-64	0,3%	0,6%	0,4%	0,6%	0,3%	0,5%	0,5%	0,5%	0,5%	0,5%	0,7%	1,1%
65-69	0,1%	0,0%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%
70-74	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%
Összesen	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Forrás: www.ksh.hu, saját számítás alapján.

Ahogy a táblázatban látható, a férfi munkanélküliek legnagyobb része szintén a 20-24, illetve a 25-29 éves korosztályból kerül ki. 2000-ben még a legnagyobb arányban (20 százalék) a 20-24 éves korosztályból kerültek ki a munkanélküliek, azonban ez az arány 2010-re a férfiaknál is – az összes munkanélküliekhez hasonlóan – eltolódott a 25-29 éves korosztály felé. 2011-re visszaállt az eredeti helyzetbe, azonban itt is megnőtt a 35-39 éves korosztály aránya: míg 2000-ben csupán a munkanélküli férfiak 9,8 százaléka került ki ebből a korcsoportból, addig 2011-re ez az arány 4,5 százalékponttal 14,3

százalékra nőtt. A legkisebb gyakoriság a férfiaknál is a 70-74 éves korosztályban figyelhető meg, az ide tartozó munkanélküliek aránya itt is csak egy évben éri el a 0,1 százalékot, azonban a férfiak esetében ez az év 2010. A 65-69 éves férfiak esetében szintén nem beszélhetünk komoly munkanélküliségről: az ő arányuk a vizsgált időszakon belül egyik évben sem éri el a 0,2 százalékot. A nőkre vonatkozó megoszlást a 12. táblázat tartalmazza.

12. táblázat

A munkanélküliek korcsoport szerinti megoszlása, nők

Évek	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
15–19	7,3%	6,2%	5,6%	4,7%	3,3%	3,1%	2,9%	2,2%	2,2%	2,4%	1,7%	1,5%
20–24	17,7%	16,7%	17,9%	17,2%	16,2%	16,7%	16,0%	14,8%	15,3%	14,4%	13,7%	13,5%
25–29	15,2%	17,3%	17,0%	16,8%	16,4%	17,7%	15,0%	14,5%	15,2%	14,2%	14,6%	13,4%
30–34	14,5%	14,3%	13,5%	13,7%	13,4%	12,0%	13,3%	15,4%	13,5%	14,4%	12,9%	12,1%
35–39	9,5%	10,7%	11,4%	13,2%	13,1%	13,9%	14,1%	14,5%	13,2%	13,2%	14,8%	14,0%
40–44	13,7%	11,9%	12,3%	11,1%	11,5%	10,1%	11,0%	12,3%	10,5%	11,3%	11,3%	12,0%
45–49	12,5%	11,8%	11,8%	11,2%	12,3%	10,8%	12,0%	10,7%	10,9%	11,1%	11,6%	12,2%
50–54	8,0%	9,5%	8,1%	8,3%	9,5%	10,8%	10,8%	10,8%	12,8%	12,2%	11,1%	11,6%
55–59	1,1%	1,1%	2,2%	3,0%	3,3%	3,9%	3,7%	4,6%	5,4%	6,1%	7,6%	8,5%
60–64	0,1%	0,3%	0,0%	0,7%	0,9%	0,5%	1,1%	0,3%	0,8%	0,6%	0,7%	1,1%
65–69	0,3%	0,2%	0,2%	0,1%	0,3%	0,3%	0,1%	0,0%	0,2%	0,2%	0,0%	0,1%
70–74	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Forrás: www.ksh.hu, saját számítás alapján

A nők esetében sem tapasztalhatunk különösebb eltérést. 2000-ben a legnagyobb arányban, 17,7 százalékkal itt is a pályakezdő korosztály, a 20-24 évesek képviseltetik magukat a legnagyobb arányban, őket 15,2 százalékkal követik a 25-29 évesek. Az eddigiektől eltérően azonban a nőknél 2011-re a 35-39 évesek lettek a legnagyobb arányban, ők az összes munkanélküli nő 14 százalékát tették ki tavaly. Őket követték a 20-24 évesek 0,5 százalékponttal lemaradva, és itt a 25-29 éves korosztály csak a harmadik legnagyobb arányban szerepel: az ő arányuk 1,8 százalékponttal visszaesett a 2000-es arányukhoz képest. A legkevesebb munkanélküli a nők esetében is a 70-74 éves korosztályból kerül ki, létszámuk csak 2002-ben és 2005-ben érte el a női munkanélküliek 0,1 százalékát.

Sajnos a munkanélküliek korcsoport szerinti megoszlásának változása nem mutatja azt a változást, amely 2000 és 2010 között a korcsoportok létszámában bekövetkezett. Ezt a változást mutatja a következő három táblázat.

13. táblázat

A munkanélküliek száma korcsoportonként 2010-ben

Munkanélküliek száma (ezer fő)	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	Összesen
	évesek												
2000	18,4	50,3	41,6	35,5	25,6	33,1	31,6	19,5	7,0	0,6	0,5	0,0	263,7
2010	9,7	69,5	75,6	66,9	64,5	51,9	48,4	49,1	35,7	3,2	0,1	0,2	474,8
Változás (2000=100%)	52,7	138,2	181,7	188,5	252,0	156,8	153,2	251,8	510,0	533,3	20,0	-	180,1

Forrás: www.ksh.hu, saját számítás alapján

Ahogy a 11. táblázatban látható, a 2000-es adatokhoz viszonyítva nagyon nagy változás történt 2010-re. Az 55-59 éves, valamint a 60-64 éves korosztály létszáma a vizsgált időtartam alatt több mint az ötszörösére emelkedett, ami önmagában nagyon nagymértékű változást jelent, viszont ha megnézzük az adatok számszerű változását, a 60-64 éves munkanélküliek létszáma mindössze 2600 fővel nőtt. Csökkenést egyedül a 15-19, valamint a 65-69 éveseknél tapasztalhatunk, ennek oka valószínűleg az, hogy a 15 év feletti diákok, és a 74 év alatti nyugdíjasok száma nem kiszűrhető az itt szereplő adatokból. A férfiak adatait tartalmazza a 14. táblázat.

14. táblázat

A férfi munkanélküliek száma korcsoportonként 2010-ben

Munkanélküliek száma (ezer fő)	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	Összesen
	évesek												
2000	10,7	31,8	25,7	20,3	15,6	18,7	18,5	11,1	5,8	0,5	0,2	0	158,9
2010	6,1	40,6	45	39,9	33,4	28,2	23,9	25,7	19,8	1,8	0	0,2	264,5
Változás (2000=100%)	57,0	127,7	175,1	196,6	214,1	150,8	129,2	231,5	341,4	360,0	0,0	-	166,5

Forrás: www.ksh.hu, saját számítás alapján

A férfiak adatait elemezve is hasonló a helyzet, bár olyan kiugróan magas növekedést, mint amit a két nemre együttesen vonatkoztatva tapasztaltunk, itt nem figyelhetünk meg. A legnagyobb arányú növekedés a férfiak esetében is az 55-59, valamint a 60-64 éves korosztálynál jelentkezett, előbbinél a 2000-es létszám 341,4 százaléka a 2010-es adat, a 60-64 éveseknél 360 százalékra nőtt a munkanélküliek száma. Csökkenés a férfiak esetében is a 15-19, valamint a 65-69 éves korosztálynál figyelhető meg. A nőknél jóval nagyobb arányú létszámnövekedést is tapasztalhatunk, nézzük meg például

az 55-59 éves, vagy a 60-64 éves korosztályokat. Az 55-59 éves munkanélküli hölgyek 2000-ben még csak ezerkétszázán voltak, a számuk 2010-re viszont már közel tizenhatezerre nőtt, ami 1325 százaléka az eredeti, 2000-es adatnak. Ugyan a 60-64 év közötti munkanélküli nők száma is a 2000-es adat 14-szeresére nőtt 2010-re, viszont itt ez a változás „csak” 1300 fős többletet jelent 2000-hez képest. A munkanélküli nők létszámának változását mutatja a 15. táblázat.

15. táblázat

A női munkanélküliek száma korcsoportonként 2010-ben

Munkanélküliek száma (ezer fő)	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	Összesen
	évesek												
2000	7,7	18,5	15,9	15,2	10,0	14,4	13,1	8,4	1,2	0,1	0,3	0,0	104,8
2010	3,6	28,9	30,6	27,1	31,1	23,7	24,4	23,4	15,9	1,4	0,0	0,0	210,3
Változás (2000=100%)	46,8	156,2	192,5	178,3	311,0	164,6	186,3	278,6	1325,0	1400,0	0,0	-	200,7

Forrás: www.ksh.hu, saját számítás alapján

2) Legmagasabb iskolai végzettség szerinti elemzések

A munkanélküliség változásainak vizsgálatakor nem hagyhatjuk figyelmen kívül a legmagasabb iskolai végzettséget sem. Magyarországon 1965 előtt a 14, 1965-től egészen 1996-ig a 16 éves kor volt a tankötelezettség felső határa, majd ezt 1996-ban 18 évre emelték. Fontos megemlíteni azonban, hogy más európai országokkal ellentétben Magyarország csak a 18. életév betöltéséhez köti a tankötelezettséget, kötelezően megszerzendő végzettség eléréséhez nem (ellentétben például Lengyelországgal, Hollandiával, vagy Belgiummal), ami pedig elengedhetetlen lenne annak érdekében, hogy a magyar állampolgárok mindegyike megtanuljon számolni, helyesen írni és olvasni, és lehetőleg értse is, amit olvas. Így azonban lehetséges az, hogy vannak olyan állampolgáraink, akik sajnos még az általános iskola 8. osztályát sem teljesítették. A 16. táblázat a munkanélküliek legmagasabb iskolai végzettség szerinti megoszlását tartalmazza, a férfiakra és a nőkre együtt.

16. táblázat

A munkanélküliek megoszlása legmagasabb iskolai végzettségük szerint, százalék

Év	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
8 általános iskolánál kevesebb	2,5	2,8	3,0	3,1	2,4	2,4	3,0	3,0	2,6	1,7	2,1	2,1
Általános iskola 8. osztálya	30,0	32,6	32,2	30,3	28,7	27,9	29,5	30,1	31,2	29,9	28,2	27,3
Szakiskola és szakmunkás-képző	38,8	37,2	36,0	37,6	35,6	35,5	34,0	33,1	32,3	33,8	33,2	33,1
Gimnázium	7,7	6,5	6,5	7,1	8,4	8,6	8,1	7,2	8,5	7,9	8,2	8,7
Egyéb érettségi	17,0	16,8	16,8	16,5	17,3	18,1	17,9	18,5	17,7	17,8	18,9	19,0
Főiskola	2,7	3,0	3,5	3,9	5,1	5,0	5,4	6,0	5,7	6,7	6,4	6,7
Egyetem	1,3	1,1	2,0	1,4	2,4	2,5	2,1	2,1	2,1	2,2	3,1	3,0
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Forrás: www.ksh.hu, saját számítás alapján

A táblázatban jól látható, hogy a munkanélküliek legnagyobb része 2000 és 2011 között minden évben a szakiskolai, vagy szakmunkás-bizonyítvánnyal rendelkezők köréből került ki. Őket követik azok, akik elvégezték az általános iskola 8. osztályát, de magasabb végzettséggel nem rendelkeznek, a harmadik helyen pedig az egyéb (nem gimnáziumi) érettségivel rendelkezők állnak. 2000-ben a legkevesebb munkanélkülivel még az egyetemi diplomával rendelkezők között találkoztunk, azonban ez 2011-re megváltozott: az egyetemet végzettek aránya 3 százalékra nőtt a 2000-es 1,3 százalékról, az általános iskola 8. osztályánál alacsonyabb végzettségűek aránya viszont csökkent, 2,5 százalékról 2,1 százalékra.

Nézzük meg ezt a változást nemek szerint is. A 17. táblázat a férfiakra, a 18. a nőkre vonatkozóan tartalmazza a munkanélküliek legmagasabb iskolai végzettség szerinti megoszlását. Ahogy a 15. táblázatban is látható, az általános iskola 8. osztályát el nem végzett férfiak aránya is csökkent 2011-re. 2000 és 2011 között a férfiak esetében is legnagyobb arányban a szakiskolai vagy szakmunkásképző-iskolai bizonyítvánnyal rendelkezők vannak, őket a 8 általánossal rendelkezők követik, harmadik helyen az egyéb (nem gimnáziumi) érettségivel rendelkezők állnak.

17. táblázat

A férfi munkanélküliek megoszlása legmagasabb iskolai végzettségük szerint

Év	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
8 általános iskolánál kevesebb	2,8	2,9	3,5	3,8	3,2	3,0	3,3	3,3	2,5	1,7	1,6	1,8
Általános iskola 8. osztálya	29,9	33,6	33,2	30,3	30,7	29,1	30,0	31,6	32,6	29,6	28,5	27,0
Szakiskola és szakmunkás-képző	45,9	43,2	43,3	44,7	42,6	43,1	40,0	38,9	39,4	40,0	40,2	41,1
Gimnázium	3,8	3,2	2,7	4,0	5,0	5,3	5,7	5,0	6,0	5,6	5,0	5,3
Egyéb érettségi	14,2	14,3	14,0	13,2	13,6	13,8	14,3	15,3	13,8	16,3	16,6	16,9
Főiskola	2,1	1,8	2,0	3,2	3,0	3,3	4,1	4,0	4,0	4,5	5,2	4,8
Egyetem	1,3	1,0	1,3	0,9	1,9	2,5	2,5	1,9	1,7	2,4	2,9	3,2
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Forrás: www.ksh.hu, saját számítás alapján

A női munkanélkülieknél már más a helyzet: náluk legnagyobb arányban a 8. osztályt végzettek vannak, és csak a második helyen szerepelnek a szakiskolai vagy szakmunkás-képző-iskolai végzettséggel rendelkezők. Az általános iskola 8. osztályát el nem végzettek aránya is másként változott a nőknél, mint a férfiaknál, vagy a kettőnél összesen: 2000-ről 2011-re 0,6 százalékponttal emelkedett az ide tartozó munkanélküliek aránya.

18. táblázat

A női munkanélküliek megoszlása legmagasabb iskolai végzettségük szerint

Év	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
8 általános iskolánál kevesebb	2,0	2,7	2,4	2,3	1,4	1,7	2,6	2,6	2,7	1,8	2,7	2,6
Általános iskola 8. osztálya	30,2	31,0	30,9	30,5	26,4	26,5	28,8	28,5	29,5	30,4	27,8	27,6
Szakiskola és szakmunkás-képző	28,0	28,0	26,0	28,3	27,4	27,1	27,5	26,6	24,3	26,1	24,3	23,6
Gimnázium	13,6	11,5	11,7	11,2	12,5	12,2	10,8	9,6	11,3	10,7	12,1	12,8
Egyéb érettségi	21,3	20,7	20,5	20,8	21,7	22,9	21,7	22,1	22,0	19,6	21,9	21,6
Főiskola	3,5	4,8	5,6	4,9	7,6	6,9	6,8	8,1	7,7	9,4	7,9	8,9
Egyetem	1,3	1,3	3,0	2,1	3,0	2,6	1,8	2,4	2,5	2,0	3,3	2,8
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100,0

Forrás: www.ksh.hu, saját számítás alapján

Mind nemenként, mind összesen megfigyelhető bizonyos szerkezetváltozás a munkanélküliek iskolai végzettségének arányaiban. Ennek számos, összetett oka van, de talán a legjellemzőbb a gazdasági világválság. Ha megnézzük újra a 16. táblázatot, láthatjuk, hogy a főiskolai diplomával rendelkező munkanélküliek aránya 2007-ben éri el először a 6 százalékot, és ez 2010-re az egyetemi diplomásokat is utoléri: ekkor fordult elő először, hogy az összes munkanélküli több mint 3 százaléka egyetemi diplomával rendelkező személy volt. Ezzel szemben javulás állt be az általános iskola 8. osztályát el nem végzettek számában. Ebben a végzettségi csoportban nem csak a munkanélküliek száma mutat csökkenő tendenciát, hanem az egész 15-74 éves népességé: míg 2000-ben még 508,5 ezer fő volt azok száma, akik nem végezték el az általános iskola 8. osztályát, 2011-re ez a szám 151,7 ezer főre csökkent. (Személyes véleményem szerint az általános iskola 8. osztályának elvégzése alapvető dolog kell, hogy legyen egy 15, legfeljebb 16 éves számára, nemhogy egy idősebbnek.) Ez 70,2 százalékos javulást jelent, ami igencsak jelentősnek mondható. Ezt a változást mutatja a 19. táblázat.

19. táblázat

Az általános iskola 8. osztályát el nem végzett munkaképes korú népesség számának változása

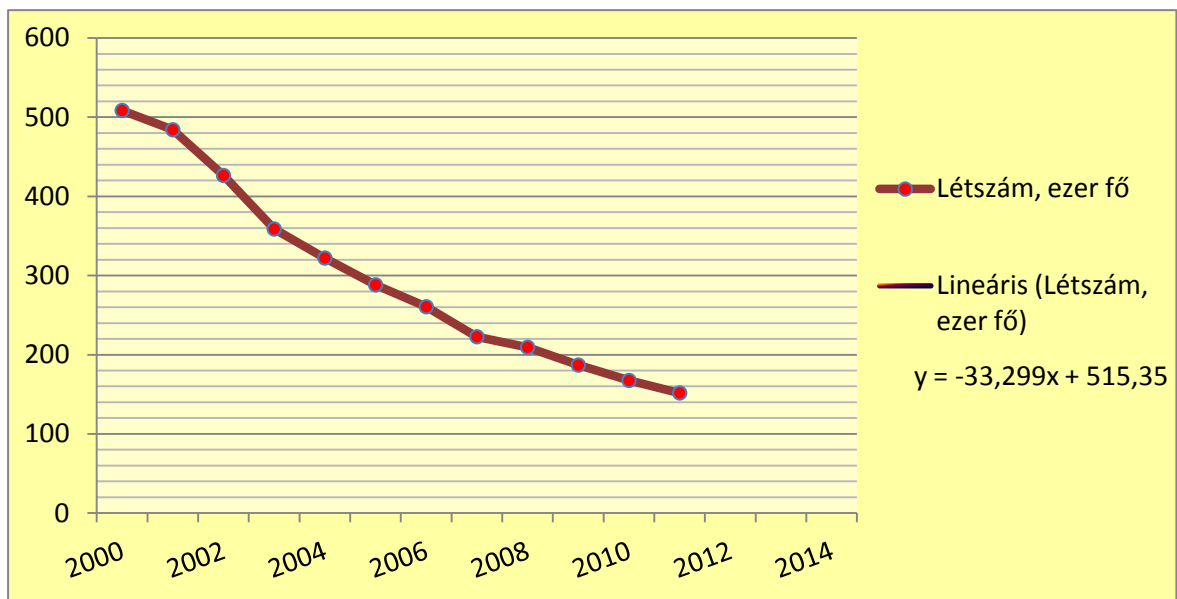
Évek	Létszám, ezer fő	2000 = 100%
2000	508,5	100,0
2001	484,1	95,2
2002	426,4	83,9
2003	358,8	70,6
2004	322,1	63,3
2005	288,2	56,7
2006	260,6	51,2
2007	222,7	43,8
2008	209,4	41,2
2009	186,9	36,8
2010	167,5	32,9
2011	151,7	29,8

Forrás: www.ksh.hu, saját számítás alapján

A változás átlagos mértéke évi 35,3 ezer fő. Ilyen ütemű változás esetén 2012-re várhatóan már csak 82,5 ezer fő tartozik majd ebbe a végzettségi kategóriába, és 2014-re a számuk akár a nullát is megközelítheti. A változás, és az előrejelzés a 7. ábrán látható.

7. ábra

Az általános iskola 8. osztályát el nem végzett munkaképes korú népesség számának változása

Forrás: www.ksh.hu, saját szerkesztés

Ezekből láthatjuk tehát, hogy a népesség képzettsége javul, az általános iskola 8. osztályát el nem végzettek száma folyamatosan csökken, és ez okozta az ugyanide tartozó munkanélküliek számának csökkenését is.

3) A munkahely-kereséssel töltött idő vizsgálata

A vizsgált években változó volt a munkakeresés időtartama is. Rövidebb idő alatt talál az ember munkát, ha a végzettsége hiányszakmának számít a munkaerőpiacon, és valószínűleg jóval tovább kell kilincselnie, ha a szakmán belül munkaerő-felesleg képződik. Természetesen az elhelyezkedést egyéb tényezők is befolyásolják, még olyanok is, amelyeket törvény tilt. A leendő munkáltatók nem utasíthatnak el például azért valakit, mert nő, friss házaspár, és rövid időn belül gyereket szeretne szülni, de sajnos mégis előfordul, hogy megteszik, mert hiába a friss, lendületes és tanult új alkalmazott, ha két év múlva kereshetnek a helyére valaki újat, ráadásul határozott időtartamra. A

kismamát ugyanis, amíg GYES-en van, nem lehet elbocsátani (kivéve, ha közalkalmazott, vagy nagyon súlyos vétséget követett el a vállalat ellen, és ezt a vállalat kétséget kizáróan bizonyítani tudja). Az álláskereső idõtartamát tehát több tényezõ is befolyásolja, így a munkanélküliek munkakeresés idõtartama szerinti megoszlása is minden évben változó. Az adatokat a 20. táblázat tartalmazza.

20. táblázat

A munkanélküliek megoszlása az álláskereső idõtartama szerint

Év	1-nél kevesebb	1-3	4-6	7-11	12	13-18	19-23	24	25 és több	Összesen
	hónap									
2000	6,4	14,7	13,4	16,3	5,0	14,2	6,2	2,9	20,9	100
2001	6,4	16,0	14,3	16,6	5,0	13,6	6,1	2,9	19,1	100
2002	6,5	16,6	14,7	17,2	4,9	13,8	5,9	2,5	17,9	100
2003	6,6	17,4	16,1	17,4	6,0	11,4	4,5	2,8	17,8	100
2004	5,2	16,8	15,9	16,7	5,4	13,3	5,3	2,5	18,8	100
2005	5,0	16,5	14,9	17,3	4,8	13,9	6,3	3,0	18,4	100
2006	4,3	16,4	15,7	16,8	5,6	13,5	6,1	2,6	19,1	100
2007	4,5	16,2	14,5	16,5	4,2	14,2	5,8	2,8	21,3	100
2008	4,3	15,7	14,9	16,7	4,2	12,4	6,0	2,5	23,3	100
2009	4,6	17,4	16,2	18,8	4,4	12,4	4,8	1,9	19,5	100
2010	3,6	13,9	13,5	18,0	5,0	16,2	6,7	2,6	20,4	100
2011	6,2	15,3	13,6	15,2	4,0	14,0	6,4	2,4	22,9	100

Forrás: www.ksh.hu, saját számítás alapján

A vizsgált időszak minden évében azoknak a munkanélkülieknek az aránya volt a legnagyobb, akik több mint két éve kerestek munkát, igaz, ez utóbbi időintervallum csak egyik irányból zárt. A helyzet a férfiak esetében ugyanez, minden évben azoknak a munkanélkülieknek az aránya a legnagyobb, akik 25, vagy annál több hónapja keresnek munkát, ezt szemlélteti a 21. táblázat. Egyedül a nők esetében, 2001 és 2006 között, valamint 2009-ben más a munkanélküliek megoszlása, melyet a 22. táblázat tartalmaz.

21. táblázat

A férfi munkanélküliek megoszlása az álláskeresés időtartama szerint

Év	1-nél kevesebb	1-3	4-6	7-11	12	13-18	19-23	24	25 és több	Összesen
	hónap									
2000	5,8	14,2	12,6	16,2	5,0	14,8	6,5	2,5	22,4	100
2001	6,0	15,0	13,6	17,2	4,4	13,8	6,7	2,8	20,6	100
2002	6,4	15,3	14,2	16,9	4,9	14,3	6,0	2,3	19,8	100
2003	6,4	17,1	16,0	17,8	5,9	11,3	4,4	2,6	18,6	100
2004	5,1	16,4	15,5	15,6	5,2	13,6	6,0	2,4	20,2	100
2005	4,4	16,1	15,2	16,2	4,7	13,6	6,7	3,6	19,5	100
2006	4,6	16,4	15,4	15,9	5,7	12,8	5,8	2,4	21,1	100
2007	4,7	16,3	14,6	16,5	4,2	13,5	5,4	2,7	22,2	100
2008	4,3	15,8	14,6	15,8	4,3	12,2	6,0	2,6	24,3	100
2009	4,8	18,0	16,3	18,0	4,2	11,8	4,5	1,9	20,4	100
2010	3,2	14,1	13,5	17,8	5,2	16,2	6,7	2,7	20,8	100
2011	5,8	15,5	13,7	15,4	3,8	14,4	6,3	2,5	22,6	100

Forrás: www.ksh.hu, saját számítás alapján

22. táblázat

A női munkanélküliek megoszlása az álláskeresés időtartama szerint

Év	1-nél kevesebb	1-3	4-6	7-11	12	13-18	19-23	24	25 és több	Összesen
	hónap									
2000	7,3	15,6	14,7	16,6	4,9	13,2	5,8	3,4	18,6	100
2001	7,2	17,4	15,4	15,9	5,8	13,3	5,1	3,2	16,7	100
2002	6,7	18,5	15,4	17,6	4,9	13,1	5,7	2,7	15,4	100
2003	6,9	17,8	16,2	16,8	6,2	11,6	4,6	3,1	16,8	100
2004	5,3	17,2	16,5	18,0	5,6	13,1	4,5	2,6	17,3	100
2005	5,7	17,0	14,6	18,5	4,9	14,1	5,9	2,3	17,1	100
2006	4,0	16,5	15,9	17,8	5,6	14,2	6,3	2,8	16,9	100
2007	4,4	16,2	14,5	16,4	4,2	15,0	6,2	2,8	20,3	100
2008	4,2	15,6	15,3	17,7	4,0	12,6	6,0	2,4	22,1	100
2009	4,2	16,7	16,1	19,7	4,6	13,2	5,2	1,8	18,4	100
2010	4,2	13,6	13,5	18,4	4,9	16,3	6,7	2,5	19,9	100
2011	6,7	15,1	13,5	15,0	4,1	13,6	6,4	2,3	23,2	100

Forrás: www.ksh.hu, saját számítás alapján

2001-től 2003-ig a női álláskeresők legnagyobb része 1-3 hónapig volt munkanélküli, 2004-től 2006-ig, és 2009-ben viszont a legtöbbjüknek már 7-11 hónapjába került munkát találni. A nők esetében a vizsgált időszakon belül csak öt olyan év volt tehát, amikor azok voltak a legnagyobb arányban, akik már 25, vagy annál több hónapja kerestek munkát. Ebből arra következtettek, hogy az a nő, aki el akar helyezkedni, az el is fog helyezkedni. Hamarabb észreveszi, ha nem piacképes, mint munkaerő, és valószínűleg könnyebben vált szakmát, vagy helyezkedik el a képzettségének megfelelőnél alacsonyabb pozícióban, ha szüksége van a munkára, mint a férfiak. De okozhatja a változást az is, hogy vagy nincs rászorulva, hogy elhelyezkedjen, mert van egy jobban kereső férfi a családban, vagy hamarabb elveszíti a reményt, hogy el tud helyezkedni, és bármelyik eset álljon fent, a nő könnyebben vallja magát passzív munkanélkülinek (például háztartásbelinek), és ugyebár a passzív munkanélküliek a gazdaságilag nem aktív népesség kategóriájába tartoznak.

4) A munkanélküliek számának szezonális vizsgálatai

A következő részben közvetlenül a pénzügyi-gazdasági világválság éveinek a negyedéves adatait fogom vizsgálni. A 23. táblázat a foglalkoztatottak számának eltéréseit tartalmazza, negyedéves bontásban.

23. táblázat

A foglalkoztatottak száma 2006 és 2011 között, negyedévenként

Negyedévek	Szezonális eltérés	Szezonindex
I.	-54,3	98,6
II.	-0,5	100,0
III.	32,1	100,8
IV.	22,6	100,6

Forrás: www.ksh.hu, saját számítás alapján

Az adatokat vizsgálva megállapítható, hogy a foglalkoztatottak számának változásában megfigyelhető szezonális változás. A rendszeres eltérítő hatás következtében az első negyedévben 1,4 százalékkal, azaz 54,3 ezer fővel volt kevesebb, a harmadik negyedévben 0,8 százalékkal, azaz 30,4 ezer fővel, a negyedik negyedévben 0,6 százalékkal, azaz 21,3 ezer fővel volt több a foglalkoztatottak száma a trend szerinti értéknél. Ezzel szemben a második negyedév kevesebb, mint 0,1 százalékos eltérést

mutat, ami nagyjából 500 fővel kevesebb a várt értéknél. A 24. táblázat a munkanélküliek számának szezonális mutatóit tartalmazza.

24. táblázat

A munkanélküliek számának szezonális eltérése 2006 és 2010 között, negyedévenként

Negyedévek	Szezonális eltérés	Szezonindex
I.	20,9	105,6
II.	-6,0	98,3
III.	-5,4	98,6
IV.	-9,5	97,8

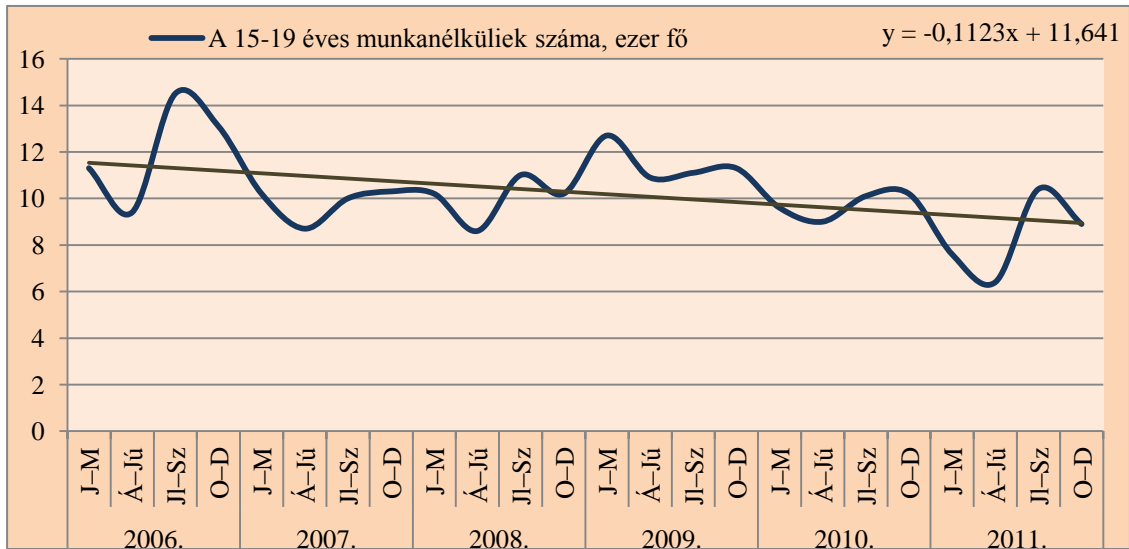
Forrás: www.ksh.hu, saját számítás alapján

A táblázatban látható, hogy az első negyedévben 20,9 ezer fővel, azaz 5,6 százalékkal volt több, a másodikban 6 ezer fővel, azaz 1,7 százalékkal, a harmadikban 5,4 ezer fővel, azaz 1,4 százalékkal, a negyedik negyedévben pedig 9,5 ezer fővel, azaz 2,2 százalékkal volt kevesebb a munkanélküliek száma a trend szerinti értéknél.

A munkanélküliek korcsoport szerinti megoszlásának vizsgálatakor azt tapasztaltam, hogy a 15-19 éves korosztályba tartozók összes munkanélkülihez viszonyított megoszlása 2000-ről 2010-re 5 százalékpontot csökkent. Az ebbe a korosztályba tartozó munkanélküliek számának alakulását mutatja a 8. ábra. Ahogyan az ábrán is látható, a 15-19 éves munkanélküliek száma csökkenő trendet mutat, átlagosan 450 fővel kevesebb az állást kereső fiatalok száma évente.

8. ábra

A 15-19 éves munkanélküliek számának alakulása

Forrás: www.ksh.hu, saját szerkesztés

25. táblázat

A 15-19 éves munkanélküliek számának szezonális-vizsgálata, 2006-2011

Negyedévek	Szezonális eltérés	Szezonindex
I.	-0,1	101,9
II.	-1,5	89,0
III.	1,0	108,8
IV.	0,6	107,1

Forrás: www.ksh.hu, saját számítás alapján

A 25. táblázat ugyanerre az adatsorra vonatkozóan tartalmazza a szezonális mutatószámokat. Megállapítható, hogy a második negyedévben 11 százalékkal, azaz 1,5 ezer fővel alacsonyabb a munkanélküliek száma a trend szerinti értéknél, azonban az év többi részében magasabb: az első negyedévben 1,9 százalékkal, azaz 0,1 ezer fővel, a harmadikban 8,8 százalékkal, azaz ezer fővel, a negyedikben 7,1 százalékkal, azaz 0,6 ezer fővel. A második negyedéves csökkenést okozhatja, hogy ilyenkor kezdődik a tavaszi mezőgazdasági idénymunkák szezonja, illetve hogy vége az iskolának, kezdődik a nyár, és a diákok nyári munkát vállalnak. A harmadik negyedév növekedése szintén köthető a tanévhez: júniusban vége a szóbeli érettségi időszaknak, júliusra kiadják az érettségi, és a szakközépiskolai szakmai bizonyítványokat, de a frissen végzett diákok nagy része vagy nem tud, vagy nem akar azonnal elhelyezkedni, és elkezdni dolgozni.

Természetesen nagyon sok olyan diák is akad, akinek a júniusban talált munkahely nem felelt meg, és július-augusztusban újat keres.

5) A munkanélküliség, és a befolyásoló tényezők kapcsolata

A következő részben azt fogom vizsgálni, hogy vajon van-e kapcsolat a nemi hovatartozás és a gazdasági aktivitás, illetve a munkanélküliek esetében a nemi hovatartozás és az álláskereső időtartama között, valamint a foglalkoztatottság, és a legmagasabb iskolai végzettség között, illetve a foglalkoztatottság és az életkor között, külön a férfiakra, és külön a nőkre vonatkozóan. Ezek a kapcsolatvizsgálatok fontos részei a munkaerőpiac és a munkanélküliség helyzetének feltérképezésének, hiszen ezek alapján képet kaphatunk arról, hogy a munkáltatókat milyen tényezők befolyásolják a döntésben. Megtudhatjuk, hogy könnyebben talál-e munkát egy doktori diplomával rendelkező, ámde pályakezdő fiatal férfi, mint egy gimnáziumi érettségivel rendelkező, középkorú, szakmáján belül elismert nő. Ezeket a kapcsolatokat a 2010-es év adatai alapján fogom vizsgálni, hiszen az elmúlt évtizedben a 2010-es évben tetőzött a munkanélküliség. Az első vizsgálatot a nem, és a gazdasági aktivitás között végzem, az adatokat a 26. táblázat tartalmazza.

A 26. táblázat

A gazdaságilag aktív népesség száma nemenként, 2010

Nem	Foglalkoztatottak	Munkanélküliek	Gazdaságilag aktívak
Nő	1 758,60	210,3	1 968,90
Férfi	2 022,60	264,5	2 287,10
Összesen	3 781,20	474,8	4 256,00

Forrás: www.ksh.hu, saját szerkesztés

A táblázat adataiból számolt Cramer-féle mutatószám értéke 0,014, ami azt jelenti, hogy a kapcsolat a nem, és a gazdasági aktivitás között nagyon laza, tehát a nemhez való tartozás csak nagyon minimális mértékben befolyásolja a foglalkoztatottságot. Ugyanez a mutatószám a 2000-es adatokra a 0,028-as értéket vette fel, tehát azon kívül, hogy mindkét évben laza volt a kapcsolat megállapíthatjuk, hogy 2010-re már kevésbé befolyásolta a nemi hovatartozás azt, hogy van-e valakinek munkája, vagy nincs. A 27. táblázat az álláskereső időtartamára vonatkozóan tartalmazza az adatokat, nemenként.

27. táblázat

A munkanélküliek száma az álláskereső időtartama szerint, 2010

Nem	1-nél kevesebb	1-3	4-6	7-11	12	13-18	19-23	24	25 és több	Összesen
	hónap									
Nő	8,6	28,2	28,0	38,0	10,1	33,7	13,9	5,1	41,2	206,8
Férfi	8,3	36,8	35,1	46,4	13,5	42,2	17,4	7,0	54,2	260,9
Összesen	16,9	65,0	63,1	84,4	23,6	75,9	31,3	12,1	95,4	467,7

Forrás: www.ksh.hu, saját szerkesztés

A Cramer-féle mutató 2010-ben 0,0303, ami azt jelenti, hogy a nem és a munkakeresés időtartama között nagyon laza a kapcsolat, tehát kismértékben befolyásolja az álláskereső idejét, hogy az álláskereső nő-e, vagy férfi. 2000-ben ez a mutató 0,07 volt. Statisztikailag ez a szám még mindig nagyon laza kapcsolatot jelent, azonban ha összehasonlítjuk a 2010-es értékkel, a 2000-es mutatószám annak több mint a kétszerese. Tehát lehetséges, hogy nem befolyásolja nagymértékben az álláskereső időtartamát, hogy az álláskereső nő-e, avagy férfi, de az biztos, hogy 2000-ben kétszer ekkora mértékben befolyásolta. A 28. táblázat a gazdaságilag aktív népesség adatait tartalmazza a legmagasabb iskolai végzettség szerint.

28. táblázat

A gazdaságilag aktív népesség száma legmagasabb iskolai végzettség szerint, 2010

Aktivitás	8 általános iskolánál kevesebb	Általános iskola 8. osztálya	Szakiskola és szakmunkásképző	Gimnázium	Egyéb érettségi	Főiskola	Egyetem	Összesen
Foglalkoztatottak	12,9	420,3	1127,9	338,6	961,5	547,5	372,5	3781,2
Munkanélküliek	9,9	133,9	157,4	38,7	89,8	30,4	14,7	474,8
Gazdaságilag aktívak	22,8	554,2	1285,3	377,3	1051,3	577,9	387,2	4256,0

Forrás: www.ksh.hu, saját szerkesztés

Meglepő módon az iskolai végzettség sem befolyásolja jelentősen a foglalkoztatottságot: a 26. táblázat adataiból számolt Cramer-mutató értéke 0,2, ami azt jelenti, hogy a kapcsolat laza. A kapcsolatvizsgálat külön a férfiak, és külön a nők esetében hasonló értéket vett fel: a Cramer-féle mutató a férfiaknál a 0,21, a nőknél a 0,20, ami azt jelenti, hogy nemenként külön-külön is ugyanolyan mértékben befolyásolja a végzettség a foglalkoztatottságot, illetve a munkanélküliséget. Ugyanez a

mutatószám 2000-ben a teljes népesség vonatkozásában a 0,18, a férfiakra a 0,14, a nőkre vonatkozóan a 0,11 értéket vette fel, amiből hasonló következtetéseket lehet levonni, mint az álláskeresés időtartama esetében: ugyan a mérőszámok laza kapcsolatra utalnak, a változás mértéke azt mutatja, hogy 2010-ben nagyobb mértékben befolyásolta a foglalkoztatottságot az iskolai végzettség.

Az életkor és a foglalkoztatottság közötti kapcsolat még kevésbé szoros, mint amit az iskolai végzettség esetében tapasztalhattunk. A Cramer-féle mutatószám 2010-ben a teljes gazdaságilag aktív népességre 0,16, a férfiakra 0,17, a nőkre 0,14 értéket vett fel. 2000-ben a teljes népességre vonatkozóan 0,13, a férfiakra vonatkozóan 0,14, a nőkre vonatkozóan pedig szintén 0,13 volt a Cramer-mutató értéke.

Megállapíthatjuk tehát, hogy a 2010-es év gazdasági aktivitási adataiból számolt mérőszámok egyike sem mutatott közepesen szoros, szoros, vagy nagyon szoros kapcsolatot. Ez azt is jelentheti, hogy a válság nem válogat, de ha megnézzük a 2000-es év adataihoz képest a szorossági mérőszámok változását, azt tapasztalhatjuk, hogy azoknál a vizsgálatoknál, ahol a nemhez való tartozást vetettük össze a gazdaságilag aktív népességgel, vagy az álláskeresés időtartamával, a kapcsolat-szorossági mérőszám 2010-re alacsonyabb értéket vett fel. Ellenben ahol más szempontból (például az iskolai végzettség, vagy az életkor, ami utalhat a szakmai tapasztalat meglétére vagy hiányára) vizsgáltuk a gazdasági aktivitást, a 2010-es adatok a 2000-esnél magasabbak. Ez azt jelenti, hogy a válság beköszöntével már kevésbé számított a munkáltatóknak, hogy a dolgozójuk nő-e, vagy férfi, fontosabb lett a legmagasabb iskolai végzettsége, illetve az életkora. Ebből nem következik az, hogy 2010-ben a női, vagy akár a férfi munkavállalók jobban meg lettek volna becsülve, vagy hamarabb kaptak munkát, mint 2000-ben. Ez csupán arra utal, hogy a munkáltatók fontossági sorrendjében alacsonyabb helyezést ért el a megüresedett állásra pályázók neme, és magasabbat a pozíció betöltéséhez szükséges egyéb feltételek.

A laza mutatószámok mindazonáltal nem jelentik azt, hogy az eddig felsorolt tényezők nem befolyásolják a foglalkoztatottságot, avagy a munkanélküliséget. Csupán azt mutatják, hogy egy-egy tényező hatása külön-külön nem érvényesül erősen. Olyan munkavállaló nincs, akire a vizsgált adatsorok valamelyik ismerve ne illene. Minden munkavállaló beletartozik mindegyik vizsgált adatsor egyik csoportjába, hiszen például ha valaki gazdaságilag aktív (és itt a gazdaságilag aktív népességet vizsgáltuk), akkor az

vagy foglalkoztatott, vagy munkanélküli. Más lehetőség nincs. Ugyanez vonatkozik az életkorra is: mivel a 15-74 éves korosztályt vizsgáltuk korcsoportonként, ezért nincs olyan vizsgált egyén, amelyik ne illene valamelyik korcsoportba, és ugyanígy folytathatnánk a sort az iskolai végzettségre, valamint a munkakeresés időtartamára vonatkozóan.

V) Következtetések, javaslatok

A vizsgálatok során tapasztaltuk tehát, hogy a pénzügyi-gazdasági világválság hatásai Magyarországon is érvényesültek. A munkanélküliség olyan méreteket öltött, amely a rendszerváltás óta példa nélküli, ezért példa nélküli intézkedéseket is kell tenni a munkaerőpiac, ezáltal a gazdasági egyensúly helyreállítására. Törekedni kell a munkahelyteremtésre, és javítani kell a fizetések színvonalán is. Ez utóbbira azért van szükség, hogy csökkentsük a munkaerő-exportot. Az alacsony bérek következtében ugyanis sokaknak nem éri meg Magyarországon munkát vállalni, így annak a költségnek, amit az ország a költségvetésből a szakemberek iskoláztatására, képzésére fordított, nagy része külföldön, más országnak hoz hasznot. Igenis el kell érni, hogy a munkavállalók itthon akarjanak dolgozni, adózni, járulékokat fizetni, és a fizetésüket elkölteni, mert az államnak szüksége van az állampolgáira, és viszont.

Támogatni kell a mikro-, kis- és középvállalkozókat. Ők nem országosan, ezres nagyságrendekben alkalmazzák a munkavállalóikat, hanem regionálisan, és dolgozóik száma nem haladja meg a 250 főt, viszont a kisvárosokban, községekben egész családoknak a megélhetését biztosíthatnák. Vegyünk egy egyszerű esetet, bármilyen elfoglaltság nélkül. Adott egy kisvárosi SPAR, és adott a helyi vegyesbolt. Mindkettő foglalkoztatja a kisváros lakosságának egy részét. De amíg a SPAR vezetői tiltakoznak a válság kezelése céljából, a külföldi vállalatokra kivetett különadó miatt, addig a kis helyi vegyesbolt tulajdonosa befizeti a társasági adót. Amíg a SPAR az osztrák anyavállalatnak továbbítja a nyereségét, addig a helyi vegyesbolt tulajdonosa a helyi cukrászdában, étteremben, papírboltban költi el a hasznot, ezzel tovább támogatva a helyi kisvállalkozásokat. A sok kicsi pedig sokra megy.

Meg kell őrizni továbbá a még meglévő munkahelyeket, szintén a munkáltatók támogatásával, akár elbocsátás esetén várható szankciók bevezetésével, akár kedvezményes foglalkoztatással.

Növelni kell a munkahelyteremtő programok, az ezekhez kapcsolódó pályázatok számát, és szigorítani a feltételeket, hogy az állami és uniós támogatások célba érjenek, és valóban új munkahelyeket teremthessenek, továbbá elő kell segíteni az így megteremtett munkahelyek megőrzését is, ha kell, akkor a támogatás visszafizetésének terhe mellett.

Ösztönözni kell a másik oldalt is. A munkanélküliek számára álláskeresői járadék címen, 2011. augusztus 31. előtt kilenc hónapig folyósított összeg folyósítási idejének lerövidítése három hónapra első lépésként kiváló döntésnek tűnik, bár szükségesnek tartom a folyósított összeg megemelését, hogy az valóban, ahogy a nevében is foglaltatik, alkalmas legyen álláskeresőre. Visszaélésre adhat azonban okot, ha a regisztrált munkanélküli az álláskeresői folyósítási ideje alatt alkalmi munkát vállal, az alkalmi munkaszerződéssel vállalt munka esetén ugyanis a munkavállalónak nem kell kijelentkeznie az álláskeresői nyilvántartásból, így munkabérből is származik bevétele, valamint az álláskeresői járadékot is folyósítják neki. Javaslom a rendszer szigorúbb ellenőrzését a hasonló esetek elkerülése végett.

Javasolnám továbbá egy, a kormánytól függetlenül ítélő pályázati bizottság felállítását, hogy az állami, közbeszerzésre kiírt pályázatokat valóban a legkedvezőbb feltételeket nyújtó – lehetőség szerint magyar – vállalkozó nyerhesse, ne az, akinek jobb „pályázati ismerőse” van, aki „ismer valakit”, vagy aki többet fizet a nyereségéből a projektért.

VI) Összefoglalás

Az elmúlt fejezetekben a megszerzett statisztikai ismereteimet felhasználva megvizsgáltam, hogy milyen tényezők befolyásolták a gazdaságilag aktív népesség, és a munkanélküliek számának alakulását a XXI. században. Elemzéseket végeztem a megoszlásukról a nemhez való tartozás, iskolai végzettség, kor alapján. Megnéztem, hogy egyes tényezők miként befolyásolták az egyre inkább növekvő munkanélküliséget, és arra a következtetésre jutottam, hogy az összes tényező közül a pénzügyi-gazdasági világválság hatása mutatkozik meg a leginkább. Javaslatot tettem arra vonatkozóan, hogy ezt a problémát hogyan lehetne orvosolni, szem előtt tartva a helyzet súlyosságát.

Az egész ország érdeke, hogy az egyensúlyából kibillent magyar gazdaságot a helyére lendítsük, és minden állampolgárnak kötelessége kivenni ebből a részét. A cél, hogy majd a gyermekeink, és az unokáink is ebben a gyönyörű országban nőhessenek fel, itt élhessenek és dolgozhassanak, és ne kelljen egy jobb állás, a biztos megélhetés reményében elhagyniuk a hazájukat. Hogy akarjanak ebben az országban maradni, amelyet úgy hívnak: Magyarország.

Summary

During the communist dictatorship, Hungary did not face the problem of unemployment. Before The Berlin Wall came down the joblesses were called "slacker, danger to the public" and they faced conviction by the police force.

As the regime changed and capitalism arrived, it has become more and more difficult for our country to cope with the problem of the growing unemployment. The global economic crisis did not ease the situation, the unemployment rate reached almost unprecedented proportions in 2010.

In my dissertation I have investigated unemployment in Hungary from the year 2000 through to 2011. I will discuss the changes of the 15-74 age group, the economically active population, employment, changes in the number of unemployed. I have analysed the gender, the age, the place of residence, and highest level of education distributions, and I have also examined seasonality and associations, the statistically dependences between the employed status, and other properties.

The aim is to map Hungary's unemployment in the twenty-first century.

A kézirat lezárásának időpontja: 2012. november 9.

Irodalomjegyzék

1993. évi XCIII. törvény a munkavédelemről

EHRENBERG, RONALD G.; SMITH, ROBERT STEWART, 2003: Korszerű munkagazdaságtan; Budapest, Panem.

KARDOS ZOLTÁNNÉ; VARGÁNÉ DUGONICS RITA, 2003: Alkalmazott statisztika; 3. bővített, átdolgozott kiadás; Keszthely, Talentum Kft.

KÖVES PÁL; PÁRNICZKY GÁBOR (Közzr: Kerékgyártó Györgyné, Melega Tiborné, Vita László), 1981: Általános statisztika; 3. átdolgozott kiadás; Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó.